

SUSIKKO

METSÄHISTORIAN SEURAN JÄSENLEHTI 1/2019

SUSIKKO 1/2019

Verba volant, scripta manent	3	Kuule kulta.....	16
Tervetuloa vuosikokoukseen.....	4	Oliko Samuel Rosenbom ensimmäinen suomalainen metsänhoitaja?	24
Kutsu	4	Suomalaista sisua ja elämää	27
Esitelmätilaisuus sekä jäsen- ja tutkija- tapaaminen	4	Metsämiehen savotat.....	31
Toimintakertomus vuodelta 2018.....	5	Uudistuva Lusto tarjoaa vuoden erikois- näyttelyissä metsäsuhteita ja elämyksellisiä myrskykokemuksia	32
Toimintasuunnitelma 2019	8	Metsät ja kulttuurinen kestävyys.....	35
Tilinpäätöksiä ja talousarvio 2018	12		
Metsää ja metsäluontoa talven selän taittajaisissa	13		

Susikko

Metsähistorian Seura ry:n jäsentiedote
1/2019

<http://www.metsahistoria.fi>
[seura\(at\)metsahistoria.fi](mailto:seura(at)metsahistoria.fi)

ISSN-L 1799-0750
ISSN 1799-0750

Julkaisija: Metsähistorian Seura ry
Ilmestyminen: kolme kertaa vuodessa
Toimituskunta: Antti Koskimäki, Pekka T. Rajala, Juha Aaltoila ja
Tapio Kamppila
Taitto: DTPage Oy

Susikossa julkaistaan metsähistoriaan liittyviä tekstejä
ja kuvia. Tekstiehdotuksia voi lähettää seuran osoitteeseen
koskix@hotmail.com. Tekstin kirjoittamisessa on noudatettava
kirjoitusohjeita, jotka ovat seuran kotisivuilla
<http://www.metsahistoria.fi/julkaisut/susikko>.

Kansikuvassa Paavo Astala, *Äänisen yön* säveltäjä ja sanoittaja jatko-
sodan aikaan. Kuva: Marjatta Peltomaan kokoelma.

Takakannessa *Suomen Luonnon* numero 3:n kansi vuodelta 1970.
Noihin aikoihin luonnonsuojeluaate ja -liike olivat vahvassa kasvussa.
Samana vuonna vietettiin kansainvälistä luonnonsuojeluvuotta myös
Suomessa. Tässä metsien suojeluun keskittyvässä numerossa olivat
erityisen kritiikin kohteina Metsähallituksen toimet.

Seuraavan sivun kuva: Erkki Oksanen.

Puheenjohtaja Antti Koskimäki,
koskix@hotmail.com
Varapuheenjohtaja Pekka T. Rajala

Muut hallituksen jäsenet
Tapio Kamppila, *sihteeri*
Pirkko Kivinen
Kari Mielikäinen
Jukka Nerg
Jaakko Niemistö
Heikki Roiko-Jokela
Anna-Leena Simula
Pekka Äänismaa

METSÄMIESTEN SÄÄTIÖ
Ihminen ja metsä

Verba volant, scripta manent

Kirjoittamisen historia on lyhyt vaihe ihmisen historiassa. Tietoa on välitetty kymmeniä tuhansia vuosia ennen kuin on osattu kirjoittaa. Puhuminen on hyvä ja verrattoman mukava tapa siirtää tietoa. Kun tiedon tallennus oli tai on vain ihmisten muistamisen varassa, tietoa häviää varmuudella. Silti on päästy verrattomiin tuloksiin. Esimerkiksi Kalevala sisältää 50 runoa, joissa on yhteensä 22 795 säettä. Yksittäinen runonlaulaja Larin Paraske muisti 32 676 runosäettä, enemmän kuin on koko *Kalevalassa*. Tietoa on ollut tarjolla.

puhutaan yleisesti mikrohistoriasta. Internetissä olevat yleiset sivustot ovat mainio työalusta tälle toiminnalle. Valokuvilla on iso osuus.

Edellä kuvattu ilmiö on huomattu Metsähistorian Seuran piirissä. Henkilötason historioita on esitelty myös Susikoissa, tässäkin lehdessä. Monesti kirjoittajat ensimmäisinä hieman noloina toteavat, että ”tämä on vain tällainen yhden ihmisen tarina.” Aivan turhan päin. Tässä pois

turha ujous! Se on scripta manenttia. Lukijoilleen se on tärkeä ja se riittää.

Kalevala ja muut laajat aineistot tulivat ihmisille laajasti käsille ja tutuiksi, kun runojen kerääjät ja koostajat, vaikkapa Elias Lönnrot, kirjoittivat ne paperille. Vasta kirjoitetussa muodossa asiat säilyvät. Siksi otsikko. Yksi tulkinta otsikolle on *Pikku Jättiläisessä*, 17. painos, vuosi 1955: ”Sanat lähtevät lentoon, kirjoitettu pysyy. Tärkeitä asioita ei ole jätettävä yksin suupuheen varaan.”

Sekä kirjoittaminen että lukeminen ovat välineitä tiedon siirtämiseen. Tässä ei ole tarpeen mennä syvemmälle niihin taitoihin, mutta vasta Lönnrotin aikoihin alkoivat niiden ensi askelet tavallisen suomalaisen kansan keskuudessa. Alkoi tiedon välittäminen ja silläkin tavoin perustan luonti nykyiselle kansalaisyhteiskunnallemme. Maailman yli 15-vuotiaista ihmisistä on 800 miljoonaa lukutaidottomia. Suomi on edelläkävijöiden joukossa.

Kirjoituksia ja kirjoja tuskin olisi, ellei niillä olisi lukijoita. Suomen kansa tuntuu vain parantavan tahtia. Kirjoja tulee luettavaksi mahtavia määriä. Näin on myös metsähistorian alalla. Laajoja kokonaisuuksia tarkastelevia historioita ja kuvauksia on tehty pitkään. Niiden rinnalle ovat tulleet jopa henkilötason tarkastelut. Usein ihmisen ympärille on kuvattu perhettä ja muita tapahtumia, esimerkiksi sidottu yksilön elämisen vaiheet maamme historiaan. Näissä yhteyksissä

Liian usein kuulee valitettavan, että ”miksens minä silloin häneltä kysynyt.” Hän on jompikumpi vanhemmistä, joku isovanhemmista tai muu sukulainen. Silloin tarkoittaa asianomaisen eläessä. Tietoa pitää hankkia silloin kun sitä on saatavilla ja kirjoittaa se muistiin. Vaikka lukijakunta olisi pienikin, se ei haittaa yhtään.

Meillä on mielessämme valtavat määrät tietoa, ehkäpä tiedostamattamme. Oma elämämme kaikkineen on laaja kokonaisuus. Olemme kuunnelleet vanhempiamme ja isovanhempiamme. Kun he puhuvat lapsuudestaan ja sen ajan elämästä, siirrymme heidän silminnäkijäkuvauksissaan yli viidenkymmenen vuoden taakse. Mikäli isovanhemmat vielä muistelevat omilta vanhemmiltaan kuulemaansa, siirrytään vaivatta vuosisata taaksepäin. Meistä jokainen hallitsee melkoista aikakautta! Kun vain otamme kynän käteen, se tieto ei enää ole muistin varassa.

Edellä olevaa ei sovi tulkita niin, että kynä ja paperi tai tulostettu teksti ovat ainoat oikeat työkalut. Nekin ovat vain välineitä. Tiedon tallentamisen ja siirtämisen keinot kehittyvät valtavaa vauhtia. Pääasia on, että tieto laitetaan talteen.

Antti Koskimäki

Tervetuloa vuosikokoukseen

Kutsu

Metsähistorian Seura ry:n vuosikokous pidetään torstaina 11.4.2019 klo 13.00 METO - Metsäalan asiantuntijat ry:n tiloissa Helsingissä, Mikonkatu 8:ssa.

Kokouksen yhteydessä kahvitarjoilu.

Vuosikokousasiat:

1. Kokouksen avaus
2. Valitaan kokouksen puheenjohtaja, sihteeri, kaksi pöytäkirjantarkastajaa ja kaksi ääntenlaskijaa
3. Todetaan kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus
4. Hyväksytään kokouksen työjärjestys
5. Esitetään tilinpäätös, vuosikertomus ja toiminnantarkastajien lausunto
6. Päätetään tilinpäätöksen vahvistamisesta ja vastuuvapauden myöntämisestä
7. Vahvistetaan toimintasuunnitelma, tulo- ja menoarvio sekä liittymis-, jäsen- ja kannatusmaksun suuruus kulumassa olevalle vuodelle
8. Päätetään hallituksen jäsenten ja toiminnantarkastajien palkkioista ja matkakulujen korvauksista
9. Valitaan hallituksen puheenjohtaja ja muut jäsenet erovuoroisten tilalle
10. Valitaan kaksi toiminnantarkastajaa ja heille varahenkilöt
11. Käsitellään muut kokouskutsussa mainitut asiat
12. Kokouksen päättäminen

Hallitus

Esitelmätilaisuus sekä jäsen- ja tutkijatapaaminen

Vuosikokouspäivän ohjelma jatkuu. Kahvitauko pidetään noin kello 14.00.

Noin kello 14.30 esitelmätilaisuus ja keskustelua. Metsänhoitaja Tatu Ollikainen alustaa aiheenaan *Metsäalan kehitystyötä 1970-luvun kuohuvassa Chilessä*.

Tilaisuus jatkuu Metsähistorian Seuran strategiaa pohjustaen. Tässä paneudutaan seuran perustehtäviin ja toiminnan arvopohjaan jäsenten näkökulmasta.

Tarjoilua, tilaisuus päättyy kello 17.00.

Tarjoilujen järjestämiseksi vuosikokoukseen, esitelmätilaisuuteen sekä jäsen- ja tutkijatapaamiseen pyydetään ilmoittautumaan 5.4.2019 mennessä:

seura@metsahistoria.fi

TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2018

Vuosi 2018 oli Metsähistorian Seuran 24. toimintavuosi.

1. Yleistä

Seuran jäsenmäärä 31.12.2018 oli 244 varsinaista jäsentä (2017: 274) ja 10 kannattajajäsentä (2017: 10).

Seuran hallitus vuosikokouksen 21.3.2018 jälkeen oli seuraava: Antti Koskimäki - puheenjohtaja, Pekka T. Rajala - varapuheenjohtaja, muut jäsenet; Pirkko Kivinen, Kari Mielikäinen, Jukka Nerg, Jaakko Niemistö, Heikki Roiko-Jokela, Anna-Leena Simula ja Pekka Äänismaa. Hallitus piti viisi kokousta, joista yksi oli sähköpostitse järjestetty. Kokouspaikkana oli Tieteiden talo, Helsinki, Kirkkokatu 6 ja Lusto, Suomen Metsä-museo Punkaharjulla, jossa pidettiin yksi kokous.

Seuran sihteerinä toimi Tapio Kamppila. Taloudenhoitajana oli alkuvuoden Reija Turunen (RT Safir Oy). Taloudenhoitajana jatkoi Tapio Kamppila ja kirjanpidosta huolehti Tili-Woolen Ky Asikkalassa. Toiminnantarkastajat olivat Esko Pakkanen ja Jaakko Punkari.

Metsähistorian Seura on Tieteellisten seurain valtuuskunnan ja Suomen Metsäyhdistyksen jäsen.

2. Toiminta

2.1. Toiminnan kehittäminen

Vuonna 2012 hyväksytty strategia 2012–2017 tarkistettiin hallituksen 9.1.2017 pitämässä kokouksessa. Toiminnan perustana on tämä strategia. Toiminta-ajatuksensa mukaan seura edistää monitieteisesti metsähistorian ja -perinteen tutkimusta, tallennusta ja harastusta sekä viestintää. Toiminta tiivistettiin näihin neljään toimialaan ja niiden kehittämiseen nimettiin kullekin työryhmä. Työryhmät jatkoivat toimintansa vuoden 2018 aikana ja töistä saatiin aineksia kertomusvuoden toimintaan sekä vuoden 2019 toiminnan suunnitteluun.

Hallitus aloitti strategian tarkastamisen marraskuussa 2018. Varsinainen tarkastaminen tehdään vuonna 2019 ja työhön kutsutaan seuran jäsenet ja sidosryhmät. Strategia vahvistetaan vuosikokouksessa 2020.

2.2. Kokoukset ja esitelmätilaisuudet

Seuran vuosikokous, esitelmätilaisuus sekä jäsen- ja tutkijatapaaminen pidettiin Tieteiden talossa Helsingissä 21. maaliskuuta 2018. Puheenjohtajana toimi seuran kunniajäsen, professori Matti Leikola. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat.

Kokouksen jälkeen pidetyssä tilaisuudessa kuultiin kolme esitystä suomalaisesta metsäsuhteesta ja metsäsuuhdeajattelusta osana metsätoimijakenttää. Alustajat olivat erityisasiantuntija Katja Matveinen maa- ja metsätalousministeriöstä, kokoelmapäällikkö Leena Paasikoski Lustosta ja johtava asiantuntija Sirpa Kärkkäinen Suomen Metsäyhdistyksestä.

2.3. Kotimaan opintomatka Etelä-Pohjanmaalla

Syyskuun 28. ja 29. päivänä 2018 toteutettiin retkeily Etelä-Pohjanmaalle. Maakunta on aluetta, johon seuran retkeily suunnattiin nyt ensimmäisen kerran. Joukko kokoontui Kauhavalle, jossa myös majoituttiin Härmän kylpylässä, Ylihärman puolella. Seuran hallituksen jäsen Jaakko Niemistö suunnitteli ja johti retkeilyn. Niemistö myös selosti näkymiä syntyperäisenä alueen tuntijana.

Ensimmäisenä kohteena oli Iisakki Järvenpään puukotehdas. Se oli myös oiva johdatus Pohjanmaalle. 140 vuotta toimineen tehtaan toimintaa ja tuotteita esitteli Jenni Köykkä. Puukkoja tehdään noin 10 000 vuodessa. Hyvin tunnettu tuote on RUK:n kurssipuukko, joka on tehty tehtaassa vuodesta 1952.

Uutta, pitkälle kehitettyä toimintaa edustaa Kauhavan Kaukolämpö Oy. Kauhavan kaupungin omistaman yh-

tiön toimintaa esitteli toimitusjohtaja Ari-Matti Mattila. Puu poltetaan tuoreena, mikä takaa hyvän hyötysuhteen. Tämä edellyttää korkeaa, noin 900 asteen lämpötilaa, mikä on nykyään mahdollista.

Pohjanmaan alue jos mikä on turvemaiden aluetta. Tämä on tuonut tullessaan runsaat ja laajat metsäojitukset. Sitä selosti metsänhoitaja Markku Kuusela, joka on toiminut metsänparannustehtävissä pitkään. Kohteena oli vuonna 1935 ensimmäisen kerran ojitettu suo, joka on lannoitettu 1970-luvulla ja kunnostusojitettu 2000-luvun alussa. Kuusela selosti myös töiden rahoitusta, joissa oli merkittävä osa Maailmanpankin lainalla. Sillä saatiin täysi teho MERA-ohjelmiin.

Lisää Pohjanmaan peruspiirteitä koettiin Suomen Jääkärimuseossa Kortesjärvellä. Jääkäreiden vaiheita ja heidän merkitystään Suomen itsenäistymisen alkuvaiheissa ja viime sodissamme selosti museointendentti Hanna Rieck-Takala.

Retkeilyn toisena päivänä keskityttiin Unescon listalla olevaan, Raippaluodon ympäristössä sijaitsevaan maailmanperintöalueeseen. Selostuksen antoi Vesa Heinonen, eläkkeellä oleva biologian, maantieteen ja historian opettaja. Alueeseen tutustuttiin liikkumalla nykyisellä Merenkurkun rannalla ja rannan läheisyydessä. Näin tuli tuntuma merestä kohoavaan maahan ja muutaman kymmenen metrin päässä rannasta jo kuusipeitteen saaneeseen luontoon. Kalastus on ollut alueella merkittävä elinkeino ja siitä kuultiin selostus. Tässä on meneillään suuri muutos, koska alueella toimii enää muutamia kalastajia.

Retkeilystä kaikkineen on selostus Susikossa 3/2018.

2.4. Tutkimus-, seminaari- ja asiantuntijatoiminta

Jo perinteeksi muodostuneet Talven selän taittajaiset pidettiin Tieteiden talossa 2. helmikuuta 2018. Tilaisuuden aiheena oli metsien merkitys maallemme viime sotien aikana ja sota-ajosta selviytymiselle. MML Heikki Lindroos alusti hakkuista ja puuhuollosta sota-aikojen poikkeusoloissa. Esille tulivat maan jälleenrakennus ja sotakorvaukset. Hakkuumäärät saivat huomionsa ja hakkuutoimintaa Itä-Karjalan alueella valotettiin myös. Metsätalousneuvos ja sotakirjailija Pekka-Juhani Kuitto selosti sodankäynnin erityispiir-

teitä metsissä ja metsäisissä maastoissa. Tarkastelu ulottui 1500-luvulta viime sotiin. Metsäammattilaisten osuus sodissa sai huomionsa myös.

Eversti evp. Pertti Suominen selosti taistelutahtoon vaikuttavia tekijöitä. Tahdon takana ovat osaltaan mielialaan vaikuttavat tekijät sekä rintamalla että taistelukentillä. Metsistä ja puuraaka-aineesta saatiin merkittävä tuki. Merkittävänä mielialatekijänä oli puhdetöiden teko. Tilaisuudessa oli pieni näyttely puhdetöitä Leena Vienosen kokoelmista.

Enemmän Talven selän taittajaisista Susikossa 1/2018.

Maa- ja metsätalousministeriö kokosi syksyllä 2017 metsäkulttuurityöryhmän, jonka tavoitteena oli tunnistaa ja priorisoida tärkeimmät toimenpiteet metsäkultuurin edistämiseksi. Metsähistorian Seura osallistui työhön, joka saatettiin päätökseen vuonna 2018.

2.5. Suomen 100-vuotisjuhlakaski Padasjoella

Metsähallituksen ja Luonnonvarakeskuksen kanssa tiiviissä yhteistyössä suunniteltu Suomen satavuotisen itsenäisyyden juhlakaski Padasjoen Vesijaolla kaadettiin marraskuussa 2016. Aloitteen juhlakaskeksi teki Metsähistorian Seura. Kasken pinta-ala on 1,12 hehtaaria. Tavoitteena oli polttaa kaski kesällä 2017. Koko kesän ja alkusyksyn jatkuneet viikoittaiset ja ajoittain päivittäiset sateet estivät polttamisen vuonna 2017. Niinpä alue sai jäädä kuivumaan talven ja kevään yli.

Kevät 2018 oli hyvin kuiva, joten kaski kuivui erinomaiseen polttokuntoon. Kuivuusindeksi oli ajoittain vaarallisen korkea, jolloin polttamista jouduttiin sen johdosta siirtämään. Kesäkuun puolivälissä olot olivat sopivat ja tuuletkin olivat polttamiselle suotuisat.

Kaski poltettiin 18.6.2018. Metsähallituksen metsänhoitoesimies Tanja Oksala vastasi polttamisesta. Kasken sytytti metsätalousinsinööri Pekka Helminen, joka paikallisine ammattilaisineen huolehti tasaisesta alueen palamaan saattamisesta. Helminen kokeneena kulottajana toimi muutenkin hankkeen asiantuntijana. Kasken polttivat Metsähallituksen ja Luonnonvarakeskuksen toimihenkilöt sekä Metsähistorian Seuran kutsuma talkooväki. Hyvänä apuna poltossa oli kokenut työpari Kaavilta, jossa on kaskettu vuosit-

tain. Padasjoen kaski oli kokonaan poltettu iltapäivän aikana.

Heti sydänkesällä kaskeen kylvettiin parin aarin alalle naurista. Kaskinauris oli Enon kantaa. Nauris iti kohtuudella ja kuivasta kesästä huolimatta saatiin maistiaisnauriit. Koko alalle kylvettiin 17.8.2018 Pohjois-Karjalasta, Kolilta peräisin olevaa kaskiruista. Kylvöön osallistui 25-henkinen talkooväki. Ruis ei itänyt lainkaan.

Toiminta kaskella jatkuu keväällä 2019. Luonnonvarakeskus perustaa alueelle koeruudut, joille kylvetään parhaita mahdollisia mäntyalkuperiä vertailuruutuihin. Näin saa jatkoa lähistöllä oleva, vuonna 1917 poltettu Heikinheimon kaski, jolla on nyt jo hieman yli satavuotias koealue. Sekä vanhempi että nyt perustettava koe ovat havaintojen kohteina pitkälle eteenpäin.

Kaskenpoltosta Padasjoella ja kaskiviljelystä laajemmin meillä ja muualla julkaistiin Kaski-Susikko, joka on luettavissa sähköisenä julkaisuna Susikko-lehtien tapaan.

2.6. Julkaisutoiminta

Vuosiluston 12, aiheenaan suomalainen metsäsuhde, kirjoittamistyö tuli valmiiksi vuonna 2017. Kirja viimeisteltiin julkaistavaksi vuonna 2018. Vuosilusto tehdään Luston ja Metsähistorian seuran yhteistyönä. Vuosilusto toimitettiin ja taitettiin Lustossa. Vuosilusto julkaistiin verkkojulkaisuna vuonna 2018. Pieni painos tehtiin myös kirjaksi. Rahoitusta saatiin Tieteellisten Seurojen Valtuuskunnalta.

Talven selän taittajissa 2017 lähtönsä saanut kirjahanke Suomalaiset maailman metsissä kirjoitettiin valtaosin kertomusvuoden aikana. Eri puolilla maailmaa toimineita kirjoittajia on kolmisenkymmentä. Vastuunhenkilöinä olivat Anna-Leena Simula ja Pekka T. Rajala. Kirjan toimitti Eeva Korpilahti. Tavoitteena on kirjoittaa artikkelikokoelman luontoinen kirja, jossa valotetaan metsäalan kehitysyhteistyötä eri näkökulmista. Kirja taitetaan ja painetaan vuonna 2019 seuran itse kustantamana.

Seuran julkaisuja on myynnissä seuran tilaisuuksissa, Punkaharjulla Luston Puodissa ja Helsingissä Tiedekirjassa osoitteessa Snellmaninkatu 13.

2.7. Tiedotustoiminta

Jäsentiedote Susikko julkaistiin neljä kertaa. Kolme oli tavanomaisia jäsentiedotteita ja yksi oli erityinen Kaski-Susikko. Se tehtiin Padasjoella poltetun juhkakasken vaiheiden kuvaamiseksi ja siinä selostetaan kaskiviljelyä maassamme ja muuallakin maailmassa. Susikot ilmestyivät sähköisenä seuran kotisivuilla ja postitettiin monisteena niille seuran jäsenille, jotka eivät käytä Internetiä tai eivät ole ilmoittaneet sähköpostiosoitettaan.

Susikon tehtävänä oli perinteiseen tapaan sekä ennakotiedottaminen tilaisuuksista että kertominen toiminnan tuloksista. Julkaisujen, opintomatkojen ja tilaisuuksien esittelyt löytyvät Susikoista. Lisäksi niissä julkaistiin muun muassa metsähistoriaa käsitteleviä lyhyitä artikkeleita ja kirja-arvosteluja.

Metsähistorian Seuran verkkosivut www.metsahistoria.fi toimivat Tieteellisten seuran valtuuskunnan palvelimelta käsin. Nettisivuilla oli vuoden aikana 2 860 kävijää. Kesästä 2016 asti auki olleilla Facebook-sivuilla (www.facebook.com/groups/metsahistoria) on myös tiedotettu Seuran asioista ja keskustelu metsähistoriasta.

Tapahtumista ja opintomatkoista tiedotettiin jäsenille myös sähköpostin avulla. Eri tiedotuskanavia käyttäen lähestyttiin myös seuran ulkopuolisia historiantutkijoita ja -harrastajia. Käytössä olivat muun muassa Suomen historiaverkko Agricola sekä Metsämiesten Säätiön ja Suomen Metsämuseo Luston verkkosivut ja tiedotteet.

2.8. Muu toiminta

Seura piti yhteyttä perinne- ja historiayhdistyksiin ja alan muihin yhteisöihin sekä kotimaassa että ulkomailla. Suomen Metsämuseo Luston kanssa jatkettiin useita yhteisiä hankkeita.

Toiminnan vaikuttavuutta edisti ratkaisevasti Metsämiesten Säätiön seuran kansainväliseen toimintaan, tiedotukseen ja viestintään myöntämä taloudellinen tuki.

3. Resurssit ja talous

Toimintaa hoidettiin pääasiassa talkootyönä. Taloushallintopalveluista vastasi alkuvuoden osalta RT Safir Oy (Reija Turunen). Toukokuusta alkaen taloudenhoidosta vastasi Tapio Kamppila ja kirjanpidosta huolehti Tili-Woolen Ky. Susikon taittotyön teki tilaustyönä viestintäyrittäjä DTPage Oy ja postituksesta huolehti Postituspalvelu Navakka.

Opintoretken kulut katettiin osallistumismaksuilla. Metsämiesten Säätiöltä saatiin 7 000 euron apuraha kansainväliseen toimintaan, tiedotukseen ja viestintään. Vuosilustoa avusti Tieteellisten Seurojen Valtuuskunta 2 000 eurolla.

Vuoden 2018 henkilöjäsenmaksu oli 30 euroa ja kannatusjäsenmaksu 100 euroa.

Tilikauden alijäämä on 5310,95 euroa. Edellisvuonna vastaava luku oli 3 449,82 euroa ylijäämäinen. Taseen loppusumma 31.12.2018 on 9 488,65 euroa. Vuotta aikaisemmin vastaava luku oli 18 532,54 euroa. Oma pääoma vuoden vaihteessa oli 9 488,65 euroa.

Hyväksytty alijäämä vuodelle 2018 oli 2 500 euroa. Sen mahdollisti edellisinä vuosina kertynyt ylijäämä. Sen turvin suunniteltiin tehtäväksi muun muassa kirjaa kehitysyhteistyöstä. Niin toimitettiin.

Suunnitellun ylittävää alijäämää tuli 2 810,95 euroa. Sen aiheutti pääasiassa kaksi asiaa. Kolmen suunnitellun Susikko-lehden lisäksi tehtiin erikseen Kaski-Susikko siksi, että Padasjoella suunniteltu ja toteutettu juhlakaski tuli dokumentoiduksi kaikkineen yhdeksi julkaisuksi. Tämän Susikon kustannukset olivat yhteensä 773,51 euroa.

Toinen alijäämää lisännyt tekijä oli talouden- ja kirjanpidon laskutus ja siihen liittyvä muutos. Pitkään ja vielä vuoden 2017 kohdalla toimittiin niin, että näiden asioiden laskut maksettiin vasta seuraavana vuonna, niin myös vuoden 2017 osalta. Samalla kun taloudenhoidon tekijä vaihtui, siirryttiin käytäntöön, jossa vuoden työt korvataan samana vuonna. Niinpä vuonna 2018 maksettiin taloudenhoidosta ja kirjanpidosta kahden vuoden korvauksia. Vuoden 2017 osalta kyse oli 2 358 euron summasta.

Tavanomaiseen taloudenpitoon kuuluvat myös siirtovelat. Niitä on jatkossakin, mutta vuoden 2018 tilanne oli edellä mainituista syistä johtuen poikkeuksellisen suuruinen.

TOIMINTASUUNNITELMA 2019

Vuosi 2019 on Metsähistorian Seuran 25. toimintavuosi. Toimintasuunnitelma perustuu Seuran strategiaan vuosille 2012–2017, jonka hallitus tarkisti kokouksessaan 9.1.2017. Hallitus nimesi seuran neljälle toimialalle työryhmät vuonna 2017. Seuran strategian tarkistaminen aloitettiin vuonna 2018. Työtä jatketaan ja tarkistettu strategia vahvistetaan vuosikokouksessa 2020.

Metsähistorian seuran strategia

Missio

Metsähistorian ja -perinteen tunnetuksi tekeminen.

Visio

Metsähistorian Seura on toiminnaltaan ja jäsenkunnaltaan monipuolinen, aikaansa seuraava, arvostettu ja kiinnostava, tieteellisesti tunnustettu ja toimintaansa kehittävä yhdistys.

Arvot

Metsähistorian Seura korostaa toiminnassaan kestäväää metsätaloutta, yhteisöllisyyttä ja monitieteisyyttä.

Toiminta-ajatus

Metsähistorian Seura on metsähistoriasta ja -perinteestä kiinnostuneiden valtakunnallinen yhteisö, joka edistää aktiivisesti ja laaja-alaisesti aihepiirin tutkimusta, harrastusta, tallennusta ja viestintää.

Toiminta tiiviisti

Metsähistorian Seura edistää monitieteisesti metsähistorian ja -perinteen tutkimusta, tallennusta ja harrastusta sekä viestintää. Seura toimii metsähistorian tutkijoiden ja harrastajien, metsäalan ammattilaisten sekä muiden metsähistoriasta kiinnostuneiden yhdyssiteenä. Metsähistorian Seura on Tieteellisten seurojen valtuuskunnan jäsen. Seuran toimintaa ovat opintomatkat, esitelmätilaisuudet ja seminaarit, tutkijatapaamiset

sekä tutkimus- ja julkaisuhankkeet. Metsähistorian Seura tiedottaa toiminnastaan verkkosivuilla, jäsen-tiedote Susikossa, metsähistorian sähköpostilistalla ja

tiedotusvälineiden kautta sekä käy keskustelua sosiaa-lisessa mediassa. Yhdessä Suomen Metsämuseo Luston kanssa Seura julkaisee aikakauskirja Vuosilustoa.

Strategiset tavoitteet

Seuralla on yllä olevan mukaan neljä edistettävää toimialaa: tutkimus, tallennus, harrastus ja viestintä.

Seuraavassa taulukossa ovat toimialojen viiden vuoden tavoitteet:

	Tutkimus	Tallennus	Harrastus	Viestintä
Toiminta-ajatuksen tarkennusta	"Seuran tutkimustoimin-nalle laaditaan periaatteet ja pitkän tähtäimen suunnitelma." Seuran kannalta merkittävät aihealueet nostetaan esiin.	Vain tallennettua tietoa voidaan tutkia ja jakaa. Muistitietouden ja valokuvien tallennuksen tulee olla määrätietoista ja jatkuvaa sekä sähköiseen muotoon siirtävää.	Tavoitteeksi nykyistä laaja-alaisempi jäsenistö. Huomiota esimerkiksi naismetsä-ammattilaisiin sekä metsätoimi-henkilöihin.	Viestinnän sähköisyys ja ajantasaisuus erityisen huomion kohteiksi.
Määrälliset tavoitteet ja arvio nykytilasta	Alalta valmistuu yksi väitöskirja ja viisi opinnäytetyötä vuodessa. Susikossa seurataan alaa jatkuvasti. Aiheet on kartoitettu.	Jatkuva ja systemaattinen tallennus. Nyt tallennus on satunnaista eikä seuran ohjaamaa. Työn aloittamisesta on sovittu Luston kanssa.	Viiden vuoden jakson tavoite on 400 jäsentä. Nykyinen jäsenmäärä on noin 250 ja määrä on lievässä laskussa.	Seurannan kohteeksi otetaan internet-sivujen kävijämäärä. Seuranta aloitetaan vuoden 2017 alusta ja tavoite asetetaan vuoden kuluttua. Kävijämäärä on noin 3 000 vuodessa.

Strategian tarkistaminen

Strategian tarkistamiseen kuuluu muun seuraavien asioiden määrittely ja kirjaaminen osaksi strategiaa: Seuran ja toiminnan nykytila, voimavarat, arvio tulevaisuudesta, seuran roolit, toiminnan painotukset, strategian toteutus osana seuran toimintaa sekä vas-tuut, palaute ja seuranta. Jäsenistö sekä strategian mää-rittelijänä että toteuttajana on tärkeä.

Strategia tarkistetaan tästä eteenpäin seuraavin työvai-hein: Työpaja vuosikokouksessa 2019, sidosryhmien mielipiteiden ja odotusten selvittäminen, jäsenkysely, strategiaseminaari syksyllä 2019, valmistelu vaiheit-tain, päättäminen vuosikokouksessa 2020 sekä toi-meenpano ja seuranta.

Toiminta

Jäsentilaisuudet ja retkeilyt

Metsähistorian Seuran perinteiset Talven selän taitta-jaiset pidetään perjantaina helmikuun 8. päivänä 2019 Tieteiden talossa Helsingissä. Tilaisuudessa tarkas-

tellaan monipuolisesti laajaa kokonaisuutta, metsää, metsäluontoa ja metsäluonnon hoitoa sekä metsää suomalaisen luonnonsuojelun osana liki sadan vuoden ajanjaksolla. Alustajina toimivat seuran hallituksen jä-sen Kari Mielikäinen ja Suomen Luonnonsuojeluliiton puheenjohtaja Harri Hölttä. Alustusten jälkeen valoku-vaaja Tea Karvinen kertoo kuvin ja sanoin Suomen 40 kansallispuistosta.

Myös vuoden 2020 toiminta tullaan perinteisesti aloit-tamaan Talven selän taittajaisilla.

Seuran vuosikokous pidetään METO – Metsäalan asian-tuntijat ry:ssä Helsingissä 11.4.2019. Vuosikokouksen yhteydessä palkitaan ansioituneet pro gradu- ja opin-näytetyön tekijät. He selostavat töitään. Tilaisuuden jälkeen pidetään esitelmätilaisuus sekä jäsen- ja tutki-jatapaaminen. Sen aiheena on metsäalan kehityshanke Chillessä 1970-luvulla ja sen toimeenpano yhteiskun-nan kuohuvassa murrosvaiheessa.

Kokouksessa varmistetaan seuran strategian jäsen-näkökulmaa.

Lusto – Suomen Metsämuseo, Metsähistorian Seura ja Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitos järjestävät tutkijaseminaarin suomalaisesta metsäsuhteesta Jyväskylässä 12.4.2019. Paikkana on Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitos. Erityisenä näkökulmana on metsäkulttuuri osana metsätalouden kestävyttä.

Metsähistorian Seura järjestää vuosittain esitelmia ja seminaareja metsähistoriaan liittyvistä aiheista. Tilaisuudet, kuten muutkin Seuran tapahtumat ovat avoimia kaikille asiasta kiinnostuneille.

Vuoden 2019 retkeily suunnataan Tornionjokilaaksoon sekä Suomen että Ruotsin puolelle 5.–7.9.2019. Retkeilyllä perehdytään alueen metsätalouteen, kulttuuriin ja tutkimukseen. Erityiskohteina ja -aiheina ovat maapallon mittauksen osa, Unescon maailmanperintökohteisiin kuuluva Struven ketju, maailman pohjoisin rautaruukki Pajalassa, Lars Levi Laestadiuksen toiminta ja vaikutus sekä Lapin sota.

Tulevat retkeilysuunnat vuodesta 2020 eteenpäin ovat alustavasti seuraavat: 2020 Keski-Suomi ja Päijänteen alue, 2021 Pohjois-Karjala, 2022 Pohjois-Pohjanmaa Oulussa ja sen ympäristössä sekä vuonna 2023 Uusimaa. Näillä alueilla ei ole retkeilyä pitkiin aikoihin tai ei lainkaan. Ulkomaisista kohteista ovat Ruotsin jälkeen ehdolla Karjalan kannas Raivolan lehtikuusikko merkittävänä kohteena sekä Viro.

Padasjoen kaski

Padasjoen 100-vuotisjuhlakaski poltettiin vuonna 2018, sateisista sääoloista johtuen vuosi suunniteltua myöhemmin. Alueelle kylvettiin kaskinaurista, joka antoi jonkin verran satoa. Ruis kylvettiin myös, mutta se ei itänyt. Toiminta alueella jatkuu keväällä 2019, jolloin Luonnonvarakeskus kylvää alueelle havaintokoealat tämän päivän parhailla mäntyalkuperillä verrokialoineen. Näin saa jatkoa vuonna 1917 poltettu Heikinheimon kaski, jolla varttuvat edelleen silloin kylvetyt, seurannan kohteina olevat mäntykoealat. Metsähistorian Seura kiittää Metsähallitusta ja Luonnonvarakeskusta erinomaisesta yhteistyöstä. Aloitteen juhlakaskeksi teki Metsähistorian Seura.

Vuosilusto

Vuosilusto 13 julkaistaan keväällä 2020 verkkojulkaisuna yhdessä Suomen Metsämuseo Luston kanssa. Sen teema on *Suomalainen metsäkulttuuri*. Pieni painos tehdään myös paperille. Vertaisarvioidussa (Julkaisufoorumin luokitus 1), joka toinen vuosi ilmestyvässä julkaisussa on tällä kertaa suomalaista metsäsuhdetta valottavia artikkeleita. Erityinen näkökulma on kulttuurinen kestävyys yhtenä merkittävänä, mutta tähän asti vähemmän esillä pidettynä metsätalouden kestävyden osa-alueena.

Vuosilusto 13:n aineisto kirjoitetaan vuonna 2019. Julkaisu perustuu Suomen Metsämuseo Luston, Metsähistorian Seuran ja Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen Jyväskylässä 12.4.2019 järjestämän tutkijaseminaarin esitelmiin. Tieteellisten Seurojen Valtuuskunnalta haetaan Vuosiluston tekemiseen osarahoitusta. Tutkijaseminaari- ja Vuosilusto-toimikunnan jäsenet ovat Heikki Roiko-Jokela, Leena Paasikoski, Reetta Karhunkorva, Antti Koskimäki ja Anneli Viherä-Aarnio.

Kirja metsäalan kehitysyhteistyöstä

Talven selän taittajaisissa vuonna 2017 kuultiin useita, merkittävällä tavalla suomalaista metsäalan kehitysyhteistyötä valottavia esityksiä. Tilaisuudessa sai alkunsa alaa laajemmin esittelevän kirjan *Suomalaiset maailman metsissä* tekeminen. Seurassa valmisteltiin artikkelikirjaa vuoden 2017 aikana ja suunnitelma kirjan sisällöksi valmistui. Eri puolilta alaa tuntevat asiantuntijat kirjoittivat kokemuksistaan eri puolilla maailmaa. Kolmisenkymmentä artikkelia valmistui vuonna 2018. Kirjan toimittaa Eeva Korpilahti. Hankkeesta vastaa toimituskunta Anna-Leena Simula ja Pekka T. Rajala.

Kirjan kustantaa Metsähistorian Seura ja se julkistetaan ja myynti aloitetaan Luston metsäkulttuuripäivillä 14.–16.6.2019.

Muuta julkaisutoimintaa

Metsähistorian Seura toimittaa aiheita ja aineistoja julkaistavaksi metsäalan ja historia-alan julkaisuissa ja lehdissä.

Seuran julkaisuja myydään seuran tilaisuuksissa, Luston Puodissa Punkaharjulla ja Tiedekirjassa Helsingissä.

Tutkimusyhteistyö

Seura tekee aloitteita metsähistorian tutkimus- ja julkaisuhankkeista, metsäperinteen tallennuksesta sekä kartoittaa ja välittää tietoa metsähistoriaan liittyvistä, meneillään olevista tutkimushankkeista.

Asiantuntijatoiminta

Seuran jäseniä toimii asiantuntijoina erilaisissa alan hankkeissa ja muun muassa referee-arvioitsijoina kotimaisissa ja ulkomaisissa julkaisuissa.

Jäseniä innostetaan ilmoittautumaan asiantuntijoiksi Kysy museolta -palveluun, jossa yleisö voi kysyä metsähistoriaan liittyvistä asioista ja Suomen Metsämuseo Lusto pyrkii etsimään kysymyksille asiantuntevat vastaajat. Palveluun liittyen ja sen ohessa tuetaan erityisesti uusia metsähistoriallisten julkaisujen tuottajia kirjoitustyöhön ja julkaisemiseen liittyvissä kysymyksissä.

Viestintä

Seura osallistuu Luston metsäkulttuuripäiville omalla osastolla 14.–16.6.2019 ja esittelee siellä toimintaansa. Yhtenä tavoitteena on jäsenmäärän lisäys.

Seuran hallituksen nimeämä tiedotusryhmä kehittää Seuran tiedotusta osana seuran strategiaa. Seuran verkkosivut ovat ahkerassa käytössä. Niitä kehitetään edelleen ja markkinoidaan mahdollisille uusille käyttäjille. Seuralle valmistetaan esite.

Seuran ja seuran jäsenet käyttävät tiedonvälitykseen Metsähistoria-Facebook -sivustoa.

Jäsenlehti *Susikko* toimitetaan kolme kertaa seuran verkkosivuilla luettavana sähköisenä tiedotteena ja tarpeen mukaan jäsenille lähetettävänä tulosteena.

Seuran toiminnasta tiedotetaan Susikossa, seuran tilaisuuksissa, verkkosivuilla, Facebookissa, sähköpostitse sekä metsäalan lehdissä ja valtakunnallisten historia- ja metsätieteiden kanavien kautta.

Muu toiminta

Seura pitää yhteyttä tiedeyhteisöihin, historia- ja perinneyhdistyksiin sekä alan muihin yhteisöihin kotimaassa ja ulkomailla. Tavoitteena on keskinäinen tiedon ja kokemusten vaihto sekä yhteistyö ja työnjako. Monipuolista yhteistyötä Suomen Metsämuseo Luston kanssa jatketaan.

Hallitus kokoontuu 4-6 kertaa vuodessa.

Voimavarat ja talous

Seuran toiminta pohjautuu pääosin vapaaehtoistyöhön. Luottamustehtävissä ja hankkeissa toimivien henkilöiden erilliskulut korvataan. Tarvikkeita ja palveluksia pyritään saamaan lahjoituksina. Retkeilyjen kulut katetaan osallistumismaksuilla ja avustuksilla.

Erilaisiin hankkeisiin, tutkimuksiin, seminaareihin, pohjoismaiseen yhteistyöhön, julkaisutoimintaan ja tiedotukseen haetaan ulkopuolista rahoitusta.

Seuran sihteerinä ja taloudenhoitajana toimii Tapio Kamppila. Kirjanpidosta huolehtii Tili-Woolen Ky. Suikon taittaa DTPage Oy. Nämä toiminnot tapahtuvat ostopalveluina.

Toiminnan rahoitus koostuu pääosin jäsenmaksuista. Merkittävä toiminnan rahoittaja on Metsämiesten Säätiö.

Talousarvion loppusumma vuonna 2019 on 25 420 euroa. Jäsenmaksukertymäksi on arvioitu 7 500 euroa. Taloudenpidossa tavoitteena on pieni ylijäämä toiminnan kehittämisen turvaamiseksi.

Yhteystiedot

Seuran kotisivut löytyvät osoitteesta www.metsahistoria.fi ja sähköpostiosoite vastaavasti seura@metsahistoria.fi. Seura käyttää myös Facebook-sivustoa ”Metsähistoria”.

Tilinpäätöksiä ja talousarvio 2019

Euroa	Talousarvio 2017	Tilinpäätös 2017	Talousarvio 2018	Tilinpäätös 2018	Talousarvio 2019
TUOTOT					
Retkeilytuotot, kotimaa	6000	5499	6000	4010	6000
Vuosilusto, muut julkaisut	120	85	620	1907	4420
Kansainvälinen toiminta, pohjoismaat					
Muut tuotot		35			
Yhteensä	6120	5619	6620	5917	10420
KULUT					
Muut matkalaskut	2400	2480	1500	3934	2500
Kokouskulut- ja neuvottelukulut	1800	1415	2000	3137	2000
Toimistokulut	4500	2581	4000	427	1000
Seminaarit ja muut tilaisuudet		797		417	1500
Retkeilykulut	5500	5293	5500	3650	5500
Jäsenmaksut	270	263	270	263	270
Pankkikulut	300	189	250	223	250
Postikulut		1320			
Huomionosoitukset, edustus	500	477	500	137	500
Padasjoen kaski	1200		1200	477	0
Kirjaprojekti			3000	3687	4500
Susikko	2600	1194	2000	3894	2000
Vuosilusto ja muut julkaisut			4050	4554	1500
Sihteerin palkkio	2000	2074	2000	3000	3000
Stipendit	500		500		
Ulkopuoliset palvelut	500		500		
Kansainvälinen toiminta, pohjoismaat	400		200		
Muut kulut	200		200		
Korkokulut				13	
Yhteensä	22670	18082	27670	27811	24520
VARAINHANKINTA					
Jäsenmaksut	9000	7870	8500	6580	6500
Kannatusmaksut	1000	1053	1050	1000	1000
Metsämiesten Säätiön avustus	7000	7000	7000	7000	7000
TSV:n avustus		-134	2000	2000	0
Korkotuotot	5	8	0	3	0
Varainhankinnan muut tuotot		116			
Yhteensä	17005	15913	18550	16583	14500
TULOS					
	455	3450	-2500	-5311	400

Metsää ja metsäluontoa talven selän taittajaisissa

Metsät, metsäluonto, metsätalous ja luonnonsuojelu olivat pääteemat Talven selän taittajaisissa 8. helmikuuta 2019. Tilaisuudessa tehtiin myös perusteellinen kansallispuistokierros valokuvien siivittämänä. Yleisöä oli ilmeisesti taittajaisten ennätysmäärä, liki 40 henkeä.

Metsät ja metsien hoito

MMT Kari Mielikäinen pohti aluksi ihmisen ja metsän suhdetta. Lopulta metsä ja luonto eivät juurikaan tarvitse ihmistä, ihminen sen sijaan tarvitsee metsiä ja niiden hoitamista. On kuitenkin tilanteita, ainakin nyt, joissa luonto tai jokin eliölaji, vaikkapa harjusinisiipi, hyötyy ihmisen toimista.

Mielikäinen palautti mieliin metsiemme tilanteen 1700-luvulta, jolloin kaskeamisella ja tervanpoltolla sekä puun kotitarvekäytöllä oli metsien tila mennyt hyvin heikoksi. Samaan aikaan kuitenkin kolmannes Etelä-Suomen metsistä oli luonnontilassa. Metsänhoitoa aloitettiin tietoisesti ja ohjatusti tehdä 1800-luvun puolivälissä. Metsien puuntuotannollinen tila koheni, vaikkakin hitaasti 1940-luvulle asti.

Eräänlaisena käännekohtana työlle tuli harsintajulklausuma vuonna 1948. Siirryttiin selkeästi metsikkötalouteen. Vauhtia töille annettiin vahvalla valistustyöllä ja kampanjoilla, joista esimerkkinä on metsämarssi vuonna 1950. Ajanjaksoa 1960–1985 voidaan kutsua tehometsätalouden vuosikymmeniksi. Tavoitteena oli tuottaa mahdollisimman paljon, järeää ja arvokasta puuta mahdollisimman nopeasti.

1990-luvulla tuli tavoitteeksi monipuolistuva metsien käyttö. Puuraaka-aineen ohella hankittiin virkistystä monin tavoin ja huolehdittiin luontoarvoista. Keinoina olivat lait, suositukset, Euroopan unionin vaatimukset, kaavoitus, metsien sertifiointi ja rahoitus. Metsäluonnon erityiset elinympäristöt saivat lakisääteisen suojelun. Ensimmäiset Tapion metsänhoitosuositukset, joissa monimuotoisuuden saatiin neuvot, ilmestyivät vuonna 1994. Keskeistä oli lahoppuun lisääminen talousmetsiin. Se oli myös sertifiointin vaatimuksia.

Kari Mielikäinen

Kari Mielikäinen arvioi jatkuvan kasvatuksen vaikutuksia monimuotoisuudelle todeten, että se monin tavoin yksipuolistaa ja nuorentaa metsiä. Metsäalue, jossa on kaiken ikäisiä, hoidettuja ja hoitamattomia metsiä, on paras lajien monimuotoisuudelle. Jatkuvassa kasvatuksessa vetoaa hänen mielestään eniten ainakin näennäinen haave maiseman muuttumattomuudesta. Avohakkuiden kieltäminen yksipuolistaisi metsien käsittelyä.

Luonto ja luonnonsuojelu

Harri Hölttä, Suomen luonnonsuojeluliiton hallituksen puheenjohtaja, kertasi aluksi monimuotoisuuden suojelukeinoja. Niitä on yksittäisten puiden ja kohteiden suojelusta kansallispuistojen ja erämaa-alueiden ylläpitoon. Luonnonsuojelun päähuomio on viime mainituissa, laajemmissa kokonaisuuksissa. Metsät ovat kuuluneet vuonna 1938 perustetun luonnonsuojeluliiton toimintaan koko ajan tavoitteiden vaihdellessa. Työ on jakautunut suojelualueiden lisäämiseen, metsänhoitoon vaikuttamiseen ja kulutuskysymyksiin.

1960- ja 1970 -vaihteessa tehtiin suuri käänne suhtautumisessa. Kritiikkiä metsien käyttöä kohtaan lisätiin vahvasti. Esimerkkinä tästä on Suomen Luonto -lehden numero 3 vuodelta 1970. Liiton metsäpoliittinen ohjelma julkaistiin vuonna 1977. Nyt arvioiden silloin

Harri Hölttä

määritellyt tavoitteet ovat kenen tahansa hyväksyttävissä, totesi Hölttä. Niistä mainittakoon lehtipuuosuu-
den lisääminen, luonnontilaisten soiden säilyttäminen
ja hakkuista pidättäytyminen kasvukauden aikana.
Yhtä lailla vaatimus suojelualueiden riittävästä perus-
tamisesta lisäämällä siihen valtion rahoitusta on loogi-
nen ja hyväksyttävä.

Tästä oli helppo siirtyä tähän hetkeen. Metsien suoje-
luverkosto on moninkertaistunut. Suomen kansallis-
puistojen kokonaistulo- ja työllisyysvaikutukset ovat
merkittävät. Toisaalta, luontotyyppien säilyttämisessä
riittää ponnistelua edelleen. Suomen luonnonsuoje-
luliiton päätavoite on sama kuin Suomella: luonnon
monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen.
Metsäelinympäristöjen tilaa tulee parantaa ja avohak-
kuiden määrää tulee vähentää nopeasti. Maaperän hii-
livarastoja tulee vahvistaa. Luonnon hyvinvointivaiku-
tukset tulee ottaa osaksi terveyden edistämistä. Nyt on
erityisenä haasteena ilmastonmuutos.

Kansallispuistokierrokselle

Valokuvaaja Tea Karvinen johdatteli Talven selän
taittajaisten yleisön täydelle kierrokselle Suomen 40
kansallispuistoon. Jokaisessa puistossa käväistiin ja
käynnit tapahtuivat sähkökyvien kuvien välityksellä eri
vuoden- ja vuorokauden aikoina. Lopuksi nautittiin
vielä multivisio, jossa kuvien antamia mielikuvia myö-
täili musiikki.

Suomen ensimmäiset kansallispuistot perustettiin
vuonna 1938. Ne olivat Pallas-Ounastunturin, Pyhä-

tunturin, Petsamon Heinäsaarten ja Porkkalan kansal-
lispuistot. Sotien johdosta niistä kaksi ensin mainittua
jäivät jäljelle. Uusin kansallispuistomme on Hossa,
joka perustettiin Suomen satavuotisen itsenäisyyden
kunniaksi vuonna 2017.

Kuva- ja selostuskierros aloitettiin Pallas-Yllästun-
turilta, joka on myös Tea Karvisen ehdoton suosikki
puistojemme joukossa. Urho-Kekkosen kansallispuis-
ton yhteydessä tuli tutuksi myös intohimoinen tuntu-
rien vaeltaja Itäkairan prinsessa. Muutenkin Karvinen
toi esiin puistojen erityispiirteitä ja ihmiset kuuluivat
puistoihin ja kuviin koko maassa.

Karvinen liikkui ja valokuvasi kansallispuistoissa seit-
semän vuoden aikana yhteensä yli 700 päivänä. Nyt on
uutena välineenä drone, pieni kuvauskooperi, jolla saa
uusia ulottuvuuksia valokuviin. Niistä näimme nyt esi-
merkiksi ilmakuvan Pyhätunturin Tunturiaavalta.

Kasvit saivat esityksessä ansaitsemansa huomion,
sanoin eläimet. Esimerkkinä neidonkenkä, joka on
Oulangan kansallispuiston tunnuslaji. Salamajärven
kansallispuisto tunnetaan metsäpeuroista, joita sillä
alueella on noin 1300. Linnansaaren kansallispuis-
ton oma eläin on saimaannorppa. Suomen historiaan
johdatteli Kyrönkankaan keskiajalla käytetty museotie
Kauhanevan-Pohjankankaan kansallispuistossa. Tu-
hansia vuosia vanhoja ja hyvin säilyneitä kalliomaa-
lauksia niin ihmisistä kuin eläimistä näimme Hossan
valokuvissa.

Tea Karvinen

Koveron tila Seitsemisen kansallispuistossa antaa kuvaa vanhan ajan elämästä. Perinnetiloja on muitakin. Kierros päättyi Suomenlahdella oleviin kansallispuistoihin, viimeisenä Itäisen Suomenlahden kansallispuisto, joka on maamme toiseksi pienin (7 km²). Itärajalla Ilomantsissa on Suomen pienin kansallispuisto: Petkeljärvi.

Tea Karvinen on tehnyt valokuva- ja tietokirjan *Kansallispuistot – maamme luonnon helmet* (Docendo, 2017). Kirjan tekeminen kesti seitsemän vuotta, josta viimeiset seitsemän kuukautta menivät joka päivä aamusta iltaan kirjoittamiseen. Kirjassa pääsee tutustumaan kansallispuistojen luontoon, mutta ihmisenäkökulma on vahvasti mukana. Karvinen on haastatellut paria sataa asiantuntijaa ja kutsunut maastoon retkilleen alueiden asukkaita sekä puistoissa työskenteleviä ihmisiä. Valokuvia kaikista kansallispuistoistamme näkee Tean Internet-sivuilla, www.teakarvinen.com.

70-luku, käännekohta

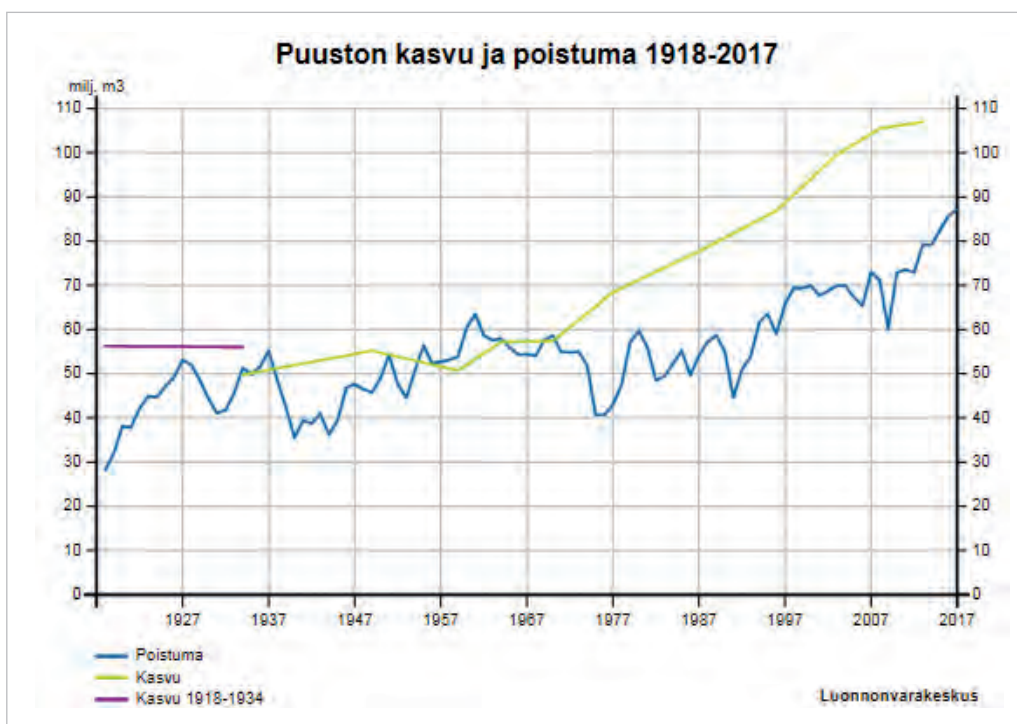
Talven selän taittajaisissa tuli selkeästi esiin 1970-luvun luonne murroskautena sekä metsien hoidossa että luonnonsuojelussa. Alla olevassa kuvassa on maamme metsien kasvu ja poistuma sadan vuoden jaksolla. Käyrät osoittavat muutokset metsien kasvussa, metsien hakkuumahdollisuuksissa ja hakkuiden määrässä. Jäl-

leenrakennuksen aikana metsien käyttö ylitti kasvun ja avohakkuut otettiin määrätietoisesti käyttöön. Tilanne todettiin kestävämmäksi. 1960-luvulla lisättiin metsien hoitoa ja metsänparannusta. Molempia kyettiin vauhdittamaan lisätyllä rahoituksella. Alkoi MERA-ohjelmien aika. Sekä hoito- että parannustöiden määrät olivat kaikkien aikojen ennätystasolla. Esimerkiksi vuonna 1970 saavutettiin metsäojitusten huippumäärä. Puuston kasvu kääntyi suoraviivaiseen nousuun. Hakkuumahdollisuudet lisääntyivät vastaavasti. Toisaalta metsien käsittelyn muutos ja tehdyt parannustyöt näkyivät erittäin selkeästi maisemassa ja niillä oli tuntuvia vesistövaikutuksia, mikä vaikutti kielteisesti suhtautumiseen metsätalouteen.

Jatkonäkymiä

Talven selän taittajaisissa tuli esiin useita kokonaisuuksia, jotka tärkeydestään huolimatta jäivät vain toteamuksen asteelle tai lyhyelle tarkastelulle. Tällaisia ovat esimerkiksi metsien käyttö, ilmaston muutos ja hiilikysymys. Näissä on tarkasteltavaa jokaisessa vaikkapa erillisen tilaisuuden verran. Nyt pidetyn tilaisuuden suosio on merkinä sille, että monipuolisille ja ennakkoluulottomille tilaisuuksille on kysyntää. Metsähistorian seuralla on töitä.

Antti Koskimäki

Kuule kulta...

Kansa katseli juhlamielellä itsenäisyyspäivän 2018 juhlavastaanottoa Presidentinlinnassa. Presidenttipari kävi arvostettuun tapaansa kutsumiensa sotaveteraanien ja lottien juttusilla. 97-vuotias helsinkiläinen veteraani Mauri Maunula pyysi tällöin luvan laulaa sota-aikaisen laulun *Äänisen yö*. Kun lupa annettiin, alkoi lukuisille metsänhoitajapolville tuttu laulu kantautua sotalentäjä Maunulan sointuvalla äänellä: *”Äänisen yö, lainehet lyö, rantoja vasten sen, kun myrskysää nyt yllättää, ja inha Itä päälle rynnistää.”*

Laulu teki vaikutuksen katsojiin ja kuuntelijoihin sekä paikalla että televisioiden äärellä. Sotaveteraani, ylimetsänhoitaja Kauko Mäenpää kuuli Linnaan kutsutuna tutun laulun aivan lähietäisyydeltä.

Ennen lauluesitystään Maunula kertoi presidenttiparille kappaleen alkuperästä. Hän oli sotalentäjänä liittynyt joulukuussa 1941 lentueeseen, johon kuului yhtenä tähystäjänä musiikkimies Paavo Astala, jolla oli aina kitara mukanaan. Maunula kertoi Astalan sanoittaneen ja säveltäneen kappaleen vuonna 1942, ja he olivat laulaneet sitä sota-aikana lentueessaan.

Maunula ei maininnut mitään Helsingin yliopiston metsänhoitaja Juhani Sarastosta (1921–1982), joka oli ollut myös sotalentäjä ja metsänhoitajakunnassa vuosikymmeniä vahvasti kytketty laulun alkujuuriin. Niinpä alkoi siten tuoreeltaan melkoinen kohahdus ammattikunnan keskustelupalstoilla laulun alkuperästä. Miten on asian laita?

Asiaa alettiin selvittää. Metsänhoitaja Jukka Sippola haastatteli Maunulaa jo seuraavana päivänä ja kertoi hänelle Saraston uskotusta yhteydestä *Äänisen yö*hön ja miten laulusta oli Hyytiälän metsäasemalla tullut eräs sodanjälkeisen metsänhoitajapolven tunnuslauluista. Maunula ei asiaa ollut aiemmin tiennyt. Metsänhoitajakunta oli tähän asti uskonut, että *Äänisen yön* sanat ovat Juhani Saraston ja sävel tulee Duke Ellingtonilta, vaikka etsinnöistä huolimatta tuollaista sävelmää ei ole Ellingtonilta löydetty. Moni muistelee jopa Saraston itsensä väittäneen sanoitusta omakseen.

Todella terävä 97-vuotias Maunula kertoi Sippolalle tulleen Morane-koneita käyttäneeseen lentolaivue 28:aan loppuvuodesta 1941 ja oppineensa sävelmän Paavo Astalalta keväällä 1942. Juhani Sarasto sai lentomerkkinsä 13.5.1943 ja tuli vasta sen jälkeen laivueeseen sen ollessa tuolloin sijoitettuna Hirvaksessa Itä-Karjalassa, luoteeseen Kontupohjan kaupungista. Maunula kertoi lentäjien antaneen toisilleen kaikenlaisia lempinimiä ja Saraston lempinimi oli jostain syytä ”Severi Sutinen Siveä”.

Metsätalousneuvos Pekka-Juhani Kuitto selvitti Jyväskylässä asuvan metsänhoitajakollega Pentti Johanssolin kanssa laulun tuloa metsänhoitajakunnan omaksi. Johansson on samaa Hyytiälän 1949 opiskelijakurssia edesmenneen Juhani Saraston kanssa. Sarasto tunnettiin musiikkimiehenä, hän lauloi ja soitti klarinettia.

Mauri Maunulan sotatie

Sippolan soiton jälkeen Maunulaa oli tulossa haastatteluun Helsingin Sanomien toimittaja, jolle Maunula muisti kertoa laulun merkityksestä metsänhoitajakunnalle Sippolalta kuulemansa mukaisesti. Helsingin Sanomissa oli 8.12.2018 perusteellinen, Mauri Maunulan ja Marjatta Peltomaan haastatteluihin perustuva selostus laulukappaleesta. Maunula kertoo: ”Runsas vuosi sitten kuulin, että saatan saada kutsun. Päätin kysyä rouva Jenni Haukiolta, saanko laulaa serenaadin, jonka armeijakaverini Paavo Astala sävelsi vuonna 1942.” Lupa esitykseen pohjustettiin siis kelpo herrasmiehen tapaan.

Mauri Maunula pestautui vapaaehtoiseksi ilmavoimiin vähän ennen talvisodan alkua. Hän kertoi tavanneensa sittemmin lentokoulutuksen jälkeen Äänislinnassa lentueessaan tähystäjiä, joista yksi oli nelisen vuotta vanhempi viipurilaismies Paavo Astala. Tämä oli ollut ennen sotia mestariluokan pesäpalloilija ja oli edelleen kitaristi ja armoitettu sanoittajanikkari. Astala sanoitti ja sävelsi siis *Äänisen yön* ja teki muitakin lauluja. Marjatta Peltomaa, joka avusti suurkiitosten arvoisesti

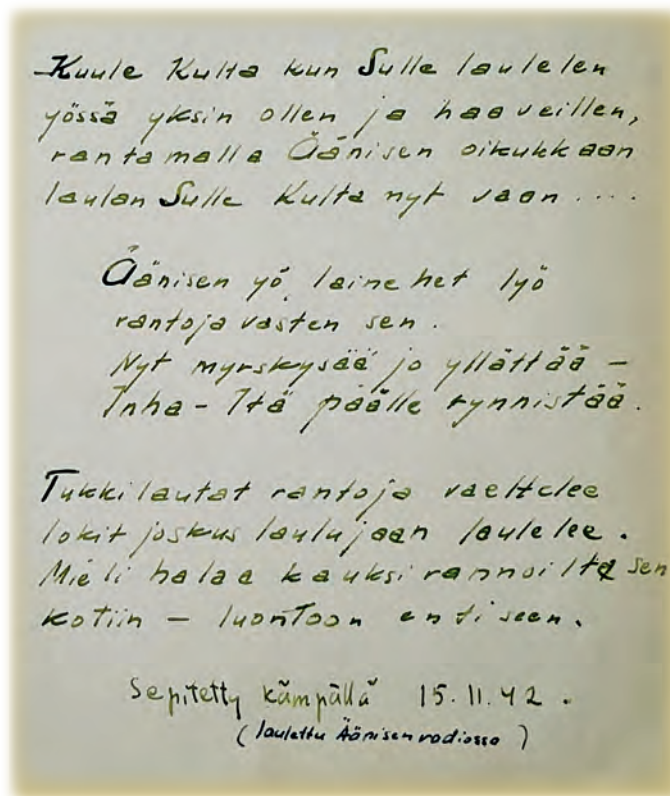

Paavo Astala kitaroineen siellä jossakin. Kuva Marjatta Peltomaan kokoelmasta.

tämänkin kirjoituksen teossa, tiesi isänsä pelanneen pesäpalloa maaottelutasolla. Paavo Astala myös purjehti Viipurin vesillä.

Maunula ja Astala eivät pitäneet yhteyttä sotien jälkeen, mutta Maunula kyseli laulua Astalan perheeltä myöhemmin. Astalan tytär Marjatta Peltomaa löysi sittemmin laulun sanat äitinsä Eevan päiväkirjasta hänen isänsä käsialalla. Helsingin Sanomille Peltomaa kertoi, että ”isäni Paavo on kirjoittanut sen äitini päiväkirjaan 15. marraskuuta 1942 ja lisännyt sulkuihin: (laulettu Äänisen radiossa). Päiväkirjassa kerrotaan edelleen, että laulu syntyi ’kämpillä’ eli siellä jossakin.” Peltomaa muistaa, että isä lauloi laulua joskus ja äiti usein.

Juhani Sarasto ryhtyi sodan jälkeen laulamaan laulua opiskelukavereidensa kanssa. Sarastosta väitteli sittemmin maatalous- ja metsätieteiden tohtoriksi, ja Helsingin yliopiston metsänhoitajana hän vastasi Hyytiälän metsäaseman toiminnasta.

Laulun Äänisen yö sanat Paavo Astalan vaimon Eevan päiväkirjassa siihen Paavon 15.11.1942 kirjoittamina. Kuva Marjatta Peltomaan kokoelmasta.

Aunuksen lakeutta ja Aunuksenkaupunkia sekä puutavaraa menossa käyttöpaikoilleen. Kuvassa Smolenskin kirkko Aunus- ja Mäkriänjoen yhtymäkohdassa olevassa saarella.

Kuva: Aili Varhimon kokoelma, Kansallisarkisto.

Venäläisiä tukkeja lipumassa Äänisjärvestä Syväri-jokeen. SA-kuva.

Äänisen yö päättyi metsäylioppilaiden laulukirjaan ensimmäisen kerran vuonna 1972 ja myöhemmin nuotinnettuna myös kirjaan *Ja pokasaha soi – metsäväen lauluperinnettä*. Kirjassa arvellaan, että sanat olisi tehnyt ”Sarasto yhdessä asetovereidensa kanssa”. Kirjaan liittyvälle äänilevylle metsänhoitaja Jyri Makkonen järjesti Hyytiälän pelimiesten tulkinnan *Äänisen yöstä*. Levyllä sävellys on merkitty traditionaaliseksi ja sanat on laitettu Saraston nimiin. Laulun syntymisen tuntevan Mauri Maunulan on helppo todeta, että nämä tiedot ovat väärät.

Maunula lensi sodassa 69 tiedustelu-, torjunta-, suojaus- ja maataistelulentoa. Hän kertoi Linnan juhlista ja lehtihaastattelussa, että Äänislinnassa 1942 hän tapasi lentueessaan kolme tähystäjää, jotka muistaa erinomaisen hyvin. Ensimmäinen oli Paavo Kahla, josta tuli syksyllä 1942 Mannerheim-ristin ritari. Kahla oli Suomen ansiokkain tiedustelulentäjä, mutta viimeistelä lennoltaan Lapin sodassa hän ei palannut. Kahla oli

viimeinen kaatunut suomalainen Mannerheim-ristin ritari ja myös viimeinen kaatunut lentäjä. Paavo Kahla oli viittä vaille valmis metsänhoitaja ja oman kurssinsa isäntä.

Toinen tähystäjä oli Oiva ”Oke” Halmetoja, josta tuli Suomen parhaita moukarinheittäjiä ja oli monen vuoden ajan Suomen yleisurheilumaajoukkueen kapteeni. Ja kolmas oli Paavo Astala.

Täpärin paikka sota-aikana Maunulalla itsellään oli Wärtsilän lentokentällä, jota pommitettiin juuri, kun he olivat koneissaan odottaen lähtökäskyä. Maunula sanoo, että hän ei ole koskaan päässyt lentokoneesta pois niin nopeasti kuin silloin. ”Siivelle, siiveltä maahan ja muutamalla loikalla avo-ojaan. Sillä sekunnilla alkoi helvetinmoinen pauke ja sirpaleiden vinkuna.” Kun Maunula nousi ylös, hän näki oman koneensa täynnä sirpaleita. Bensaa lirisi maahan.

Paavo Astala aseveljiineen. Paavo kuvassa oikealla, lähinnä joulukuusta. Kuva Marjatta Peltomaan kokoelmasta.

Metsänhoitajakunnan lauluksi 1949 alkaen

Autenttisen ja seikkaperäisimmän selostuksen laulun alkuvaiheista antoi metsänhoitaja Pentti Johansson. Tässä Pekka-Juhani Kuiton kirjaamina Johanssonin kertomaa:

Pentti katseli Linnan juhlia televisiosta kotonaan, kun yllättäen myös Äänisen yö laulettiin veteraaneille ja presidenttiparille. Myös Pentille tuli uutena tietona laulun taustat, jotka laulun esittäjä lentäjäveteraani Mauri Maunula kertoi. Metsämiespolville laulu tuli tutuksi kesästä 1949 alkaen. Heitä oli Hyytiälässä kesäharjoittelussa tuolloin 35 metsäylioppilasta. Pentti Johansson oli 1930 syntyneenä kurssin nuorin ja Pentti Ritoniemi, sittemmin Krogerus, oli vanhin, jo vuonna 1919 syntyneenä. Ikähaitari oli siis suuri. Valtaosa oli sotiin rintamilla osallistuneita ja loput heitä nuorukaisia. Sotiin osallistuneista voi mainita Ritoniemen ohella muun muassa Juhani Saraston, Hemmo Hurtan, Emil Janhusen, Veijo Kesäläisen, Matti Nuortevan,

Sakari Leskisen, Oskari Selinin, Matti Palmrothin ja Kalle Klemolan. Sotatehtävissä olivat toimineet myös kurssin johtaja, MMT Erkki K. Kalela ja assistentti Kalle Kauttu.

Silloin vuonna 1949 rintamasodat kokeneet miehet kertoilivat vapaa-ajoilla sotakokemuksistaan. Ne olivat niin tuoreessa muistissa. Saraston Jussi oli heti pidetty kurssikaveri. Tiedettiin hänen lentäjätaustoistaan. Pentti muistaa, miten Jussi kaikin puolin musikaalisena heti alkuun alkoi hyräillä *Äänisen yötä*. Sanoi laulaneensa sitä sota-aikana paljon. Ei tuonut ainakaan Pentin kuullen laulun sanoittajaa ja säveltäjää suoraan esiin. Kylläkin hän muistaa Jussin sanoneen, että joku sen oli tehnyt ja kuulleensa häneltä.

Pian he kaikki oppivat laulun sanat ja melodian. Siitä tuli koko kurssin tunnuslaulu, jota laulettiin Hyytiälässä ja metsissäkin pitkin kesää. Varsinkin kun tuliselui-nen Ritoniemen Pentti halusi juuri tätä laulua joka paikkaan. *Äänisen yötä* myös esitettiin juhlissa Hyytiälässä ja sittemmin Helsingissä. Siinä oli tarttuva melo-

dia ja laulun sanat oppi helposti. Kurssin oma kuorokin Sakari Leskisen johdolla veti *Äänisen yötä* Hyytiälässä ja muuallakin. Myöhemmin Helsingissä he järjestivät ”Rysäyskulkueita”. Niidenkin iltamissa vedettiin *Äänisen yötä*.

”Näin vuoden 1949 Hyytiälän kurssin tunnuslaulusta tuli sittemmin koko metsänhoitajakunnan oma laulu, jota on aina mielikseen kuunnellut ja itsekin laulanut”,

Purjeveneitä Viipurinlahdella Julius Brandtin vuonna 1906 kuvaamana.

Kuva: Lusto/Julius Brandtin kokoelma. (yllä)

Viipuri maisemineen ja tunnelmineen oli Paavo Astalan lapsuuden ja nuoruuden kotiseutu. Kuvassa Julius Brandt Viipurinlahden rannalla. Kuvaaja on Julius Brandt ja kuva on otettu vuoden 1906 vaiheilla.

Kuva: Lusto/Julius Brandtin kokoelma. (oik.)

toteaa Pentti Johansson lopuksi. Ja tulihan se vihdoin *Äänisen yön* koko tausta selväksi. Kiitos Mauri Maunulan yllätyksen presidentinlinnassa ja Pentti Johanssonin lisätiedot kesältä 1949. Alkuperäisen sanoituksen ja sävellyksen teki siis sotalentäjä Paavo Astala Äänislinnan seudulla 1942. Juhani Saraston suuransio on, että laulu jäi elämään nykypäiviin saakka. Astalan lentueen ja metsäylioppilaskurssin 1949 tunnuslaulusta on tullut koko metsänhoitajakunnan oma.

Laulu vuosikymmenestä toiseen

Vuodelta 1961 on seuraava muistuma MML Heikki Lindroosilta: ”Muistui mieleeni assistenttikesäni 1961 Hyytiälässä. Istuskelin – taas kerran – Vanhan ruokalan rappusilla kaunista kesäiltaa, kun Saraston Jussi istahti viereen. Kysyin häneltä *Kuule kulta kun sulle laulelen* -laulun taustoja. Sanoituksen osalta hän viittasi noihin jatkosodan asemasotavaiheen vuosiin ja totesi laulun sanoituksesta aika epämääräisesti, että ne syntyivät vähän kuin porukalla; olosuhteet ja ympäristö inspiroivat. Hän ei siis ottanut selvästi sanoitusta omaan piikkiinsä. Sävellystä koskien kanta oli selkeämpi jotenkin sen tapaan, että sehän on vanha Duke Ellingtonin sävelmä.”

Yliopiston metsänhoitaja Juhani Sarasto vuonna 1973 Hyytiälässä, johtajan asunnon Pilvilinnan edustalla. Kuva Antti Koskimäki.

Hyytiälän harjoittelut Juupajoella johtanut Helsingin yliopiston metsänhoitaja Juhani Sarasto ehti opettaa laulua pitkään, vielä 1970-luvullakin. 1970-luvulla opiskelleet, kuten allekirjoittaneet Antti Koskimäki ja Pekka-Juhani Kuitto, tulivat laulun piiriin kuin itsestään. Vanha hirsinen ruokala oli silloinkin juhlien pitopaikkana. Juhlien ja illanistujaisten jossakin vaiheessa Sarasto kysäisi:

”Lauletaanko *Kuule kulta?*” Totta kai se laulettiin, voimalla ja tunteella. Laulusta ei tuolloin käytetty nimeä *Äänisen yö*, vaan *Kuule kulta*. Sarasto mainitsi sävelmän olevan Ellington-mukaelma. Sanoja hän ei ominut itse tekemikseen, mutta ei myöskään paljastanut taustoja tarkemmin. Joka tapauksessa laulu henkilöityi vahvasti Sarastoon – kun ei muuta tiedetty. Sarasto myötäili musiikkiesityksiä joskus tummalla, kolhiintuneella kontrabassolla, ei kuitenkaan tätä laulua.

Viimeisin metsäylioppilaiden laulukirja Korvissa soi on vuodelta 2005. Kirja alkaa laululla, josta käytetään nimeä *Kuule kulta – Äänisen yö*. Kirjassa mainitut laulun säveltäjä ja sanoittaja voidaan nyt käytettävissä olevin tiedoin saman tein unohtaa, kiitos Mauri Maunulan. Tuossa kirjasessa on hyvä sävelmän jazz-pohjaisuuteen sopiva soinnutus.

Kuule kulta voi kuunnella useina esityksinä YouTube-bessa. Yksi esityksistä on metsänhoitaja Jukka Olkkosen laulamana. Olkkonen soittaa myös trumpettia.

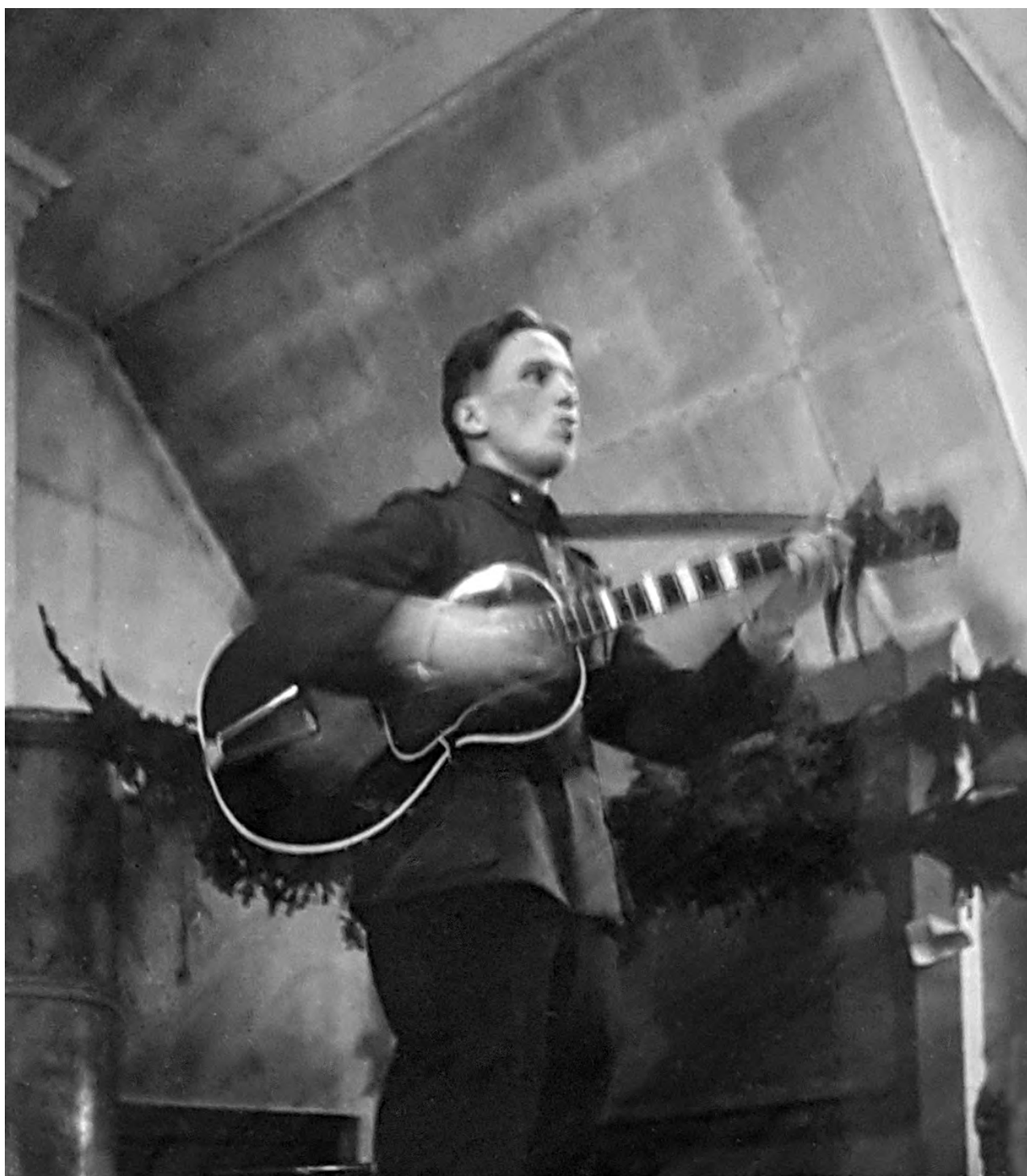
Antti Koskimäki Pekka-Juhani Kuitto Jukka Sippola

Äänisen yötä Jukka Olkkosen vuonna 1998 kuvaamana.

Alla olevissa kuvissa on Suomen ilmavoimien tiedustelukäytössä olleita lentokoneita. Kuvat ovat Paavo Astalan albumista ja ne ovat nyt Marjatta Peltomaan kokoelmassa. Yläkuvassa on hollantilaisvalmisteinen kaksipaikkainen Fokker C.X, jota käytettiin tiedustelu- ja pommitustehtävissä. Alakuvassa on Valtion lentokonetehtaan valmistama VL Tuisku, jota käytettiin koulutuksessa, tiedustelussa ja pommituksiin.

Paavo Astala esiintyy. Albumissa kuvaan on merkitty "Viheltävä Ville". Kuva Marjatta Peltomaan kokoelma.

Oliko Samuel Rosenbom ensimmäinen suomalainen metsänhoitaja?

Kivennavan seurakunnan haudattujen luettelon mukaan metsänhoitaja (*forstmästare*) Samuel Rosenbom kuoli 45-vuotiaana Lintulan kylässä 6.6.1813. Törmäsin tietoon, kun selasin Helsingin yliopiston vuosien 1640–1852 uudistettua, sähköistä ylioppilasmatrikkeliä. Halusin tietää, kuka oli mahdollisesti ensimmäinen suomalainen ylioppilastutkinnon suorittanut metsänhoitaja. Hakukenttään kirjoitettu sana metsähoitaja ja ylioppilaiden kaikkiin tietoihin kohdistettu haku antoi tuloksesi liki 30 nimeä, joista Rosenbomin nimi oli aikajärjestyksessä ensimmäisenä. Jäin pohtimaan, kuka tämä Samuel Rosenbom oikeastaan oli ja missä hän oli metsänhoitajatutkintonsa suorittanut. Oliko hän todella Suomen ensimmäinen metsänhoitaja?

Turun Akatemian vanhin opiskelijamatrikkeli vuosilta 1640–1817 tuhoutui Turun palossa vuonna 1827. Professori Wilhelm Lagus keräsi ja julkaisi vuosina 1889–1895 palolta säästyneen aineiston avulla kaksi erillistä matrikkeliä Turun Akatemiassa vuosina 1640–1740 ja 1740–1827 ylioppilastutkinnon suorittaneista. Vuonna 1906 hän julkaisi vielä niitä koskevan täydennysosan. Matrikkeliä tiedot osoittautuivat kuitenkin pian osin puutteelliseksi ja vanhentuneiksi. Merkittäviä lisäyksiä ja täydennyksiä onkin julkaistu 1900-luvun kuluessa muun muassa osakuntien matrikkeleissa.

Uudistettu Helsingin yliopiston ylioppilasmatrikkeli 1640–1852 sisältää yli 18 000 ylioppilaan tiedot. Sähköinen tietokanta korvaa Laguksen 1800-luvun lopulla kokoaman, nyt jo vanhentuneen matrikkeliteoksen. Tarkistettuja matrikkelitietoja varten on hyödynnetty monipuolisesti yliopiston arkistoaineistoja, kirkonkirjoja ja 1900-luvulla julkaistuja sukututkimustietoja. Matrikkeliin on tallennettu merkittävä osa Suomen ja suomalaisen yliopistolaitoksen historiaa. Ylioppilastutkinnon suorittaneet muodostivat oman aikansa suomalaisen sivistyneistön, sillä huomattava osa ylioppilaista suoritti ylioppilastutkinnon jälkeen myös akateemisen tutkinnon yliopistossa.

Kaikki ylioppilastutkinnon suorittaneet eivät kuitenkaan antautuneet akateemisiin opintoihin. Osa jättäytyi käytännön työtehtäviin esimerkiksi talonomistajiksi, kauppiaksi, kirjureiksi sekä silta- ja jahtivoudeiksi. Jotkut päätyivät myös sotilasuralle. Niillä aloilla, joilla Turun Akademia ei tarjonnut opintomahdollisuuksia, ylioppilaiden piti hakeutua ulkomaiden yliopistoihin ja korkeakouluihin. Tästä syystä ensimmäiset suomalaiset metsänhoitajat saivat koulutuksensa Saksassa, Ruotsissa ja Venäjällä. Uusi ylioppilasmatrikkeli sisältää myös monia mielenkiintoisia tietoja näistä henkilöistä, heidän ulkomaisista opinnoistaan ja työurastaan.

Suomen metsänhoitajakunnan historian katsotaan alkavan vasta vuodesta 1851, jolloin ensimmäiset suomalaiset, alan koulutuksen saaneet metsänhoitajat asetettiin virkoihinsa. Samalla keisarillisella asetuksella, jolla Maanmittauksen ylihallituksen yhteyteen perustettiin väliaikainen metsänhoitolaitos, viraston nimi muutettiin Maanmittauksen ja metsänhoidon ylihallitukseksi. Koska väliaikaista metsänhoitolaitosta perustettaessa asianmukaisen koulutuksen saaneita metsänhoitajia ei ollut riittävästi saatavilla, osa metsähallinnon ensimmäisistä viroista täytettiin maanmittausinsinöörin tutkinnon suorittaneilla. He saivat suorittaa vaadittavat metsäopinnot maanmittauksen ja metsänhoidon ylihallituksessa. Tutkinnon suorittaneille myönnettiin metsäkonduktöörin arvo.

Suomen Metsänhoitajaliitto julkaisi vuonna 1931 ensimmäisen metsänhoitajamatrikkelin Suomen Metsänhoitajat – Finlands Forstmästare 1851–1931. Mainitusta teoksesta Samuel Rosenbomin nimeä ei kuitenkaan löydy. Hän oli syntynyt 1760-luvulla ja teki lyhyen työuransa jo monta vuosikymmentä ennen maanmittauksen ja metsänhoidon ylihallituksen perustamista. Rosenbomin kuolinpaikka, Lintulan kylä, kuitenkin paljastaa hänen todennäköisen työpaikkansa. Entisen Kivennavan pitäjän Lintulan kylässä sijaitsee Raivolan lehtikuusimetsä, joka on perustettu keisarinna Annan

(1693–1740) hallituskaudella vuonna 1738. Kivennapa kuului ns. Vanhaan Suomeen, joka Uudenkaupungin (1721) ja Turun (1743) rauhansopimusten perusteella siirtyi Ruotsilta Venäjälle. Alue palautettiin osaksi Suomen suuriruhtinaskuntaa vuonna 1812 eli vuotta ennen Rosenbomin kuolemaa.

Kivennavan seurakunnan kirkonkirjat antavat vain hyvin niukasti tietoa metsänhoitaja Samuel Rosenbomista. Syntymäaikaa ja -paikkaa tai patronymia (isän nimeä) ei ole kirjattu. Ammatin, kuolin- ja hautauspäivän lisäksi mainitaan vain ikä, 45 vuotta, ja sekin lienee lähinnä arvio. Henkilö nimeltä Samuel Rosenbom on siis varmasti ollut olemassa, mutta kuka hän oli ja millaisten vaiheiden kautta hän Raivolaan päätyi. Tietojen varmistaminen edellyttää koulu-, ylioppilas- ja opiskelutietojen löytymistä.

Helsingin yliopiston ylioppilasmatrikkeli yhdistää Samuel Rosenbomin Turun Akatemiassa 1781 ylioppilastutkinnon suorittaneeseen nuorukaiseen. Matrikkelin mukaan Samuel Rosenbom syntyi Ruovedellä 19.9.1762. Hänen vanhempansa olivat Syvingin kylän talollinen Israel Juhonpoika Korpula ja vaimonsa Anna Beata Rosenbom. Kyseiset henkilöt ovat myös tämän kirjoittajan esivanhempia! Samuel kirjoittautui 14-vuotiaana Turun katedraalikouluun 26.2.1777 (*in cl. infim., Ruovesi 14 ann.*), ja vuonna 1778 hän oli edelleen aloittavalla luokalla (*de cl. infim.*).

Anita Tuuralan Suomen Sukututkimusseuran Genos-aikakausikirjassa (44/1973) julkaiseman tutkimuksen mukaan Samuel Rosenbom otti vuonna 1777 kouluun mennessään äidinisänsä sukunimen. Hänen samanniminen äidinisänsä – Samuel Rosenbom – oli syntynyt Ruotsin Vadstenassa vuonna 1696. Hän oli vuonna 1721 katselmuskirjurina Länsi-Göötanmaan kolmikasrykmentissä, joka miesvahvuuden harvennuttua hajotettiin. Pääosa rykmentin upseereista, aliupseereista ja miehistöstä siirrettiin Porin läänin jalkaväkirykmenttiin Suomeen. Rosenbom vanhempi määrättiin katselmuskirjuriksi Ruoveden komppaniaan. Virkatuloksi tuli Ruoveden Matalasalmen kylän Kurkikannan eli Vessarin puustelli. Rosenbom ylennettiin vääpeliksi vuonna 1750, ja vuonna 1764 hän sai virkaeron vänrikin arvolla.

Tuleva metsänhoitaja Samuel Rosenbom suoritti ylioppilastutkinnon Turun Akatemiassa kevätlukukaudella 1781 ([*Rosenbom*] *Samuel, Tawast_597*). Tuuralan tutkimuksen mukaan Rosenbom opiskeli Turun Akatemiassa vielä yhtä aikaa äitinsä velipuolen Fredrik Johan Rosenbomin kanssa. Fredrik Johan suoritti maisterin tutkinnon, vihittiin papiksi ja määrättiin Karjalan jääkärijoukon ylimääräiseksi pataljoonasaarnaajaksi vuonna 1789. Hänestä tuli myöhemmin Kiteen kappalainen. Fredrik Johan Rosenbom sai varapastorin arvon vuonna 1797 ja kuoli Kiteellä vuonna 1811.

Tässä vaiheessa tiedot Samuel Rosenbomista katoavat moneksi vuodeksi. Hänet mainitaan vielä vuonna 1785 aviottoman lapsen isänä kotiseudullaan Ruovedellä. Sinne hän ei kuitenkaan enää sen jälkeen palannut. Seuraava maininta hänestä on vuosilta 1791–1793. Silloin Samuel Rosenbom oli C.G. Aminoffin teoksen *Nyuppsatta truppförband i Finland 1770–1808* mukaan vapaaehtoinen kersantti Karjalan Jääkäriosaston Tohmajärven komppaniassa. Tämäkin tuntuu ymmärrettävältä, sillä hänen äitinsä velipuoli Johan Fredrik Rosenbom oli saman joukon pataljoonasaarnaajana.

Tuohon aikaan oli perin tavallista, että ylioppilaat hakeutuivat sotilasuralle varsinkin, jos akateemisissa opinnoissa ei tullut menestystä. Sotilashenkilöistä koottujen matrikkeliin pohjalta tiedämme kuitenkin, että upseeria Rosenbomista tullut. Jos Kivennavalta vuonna 1814 kuollut metsänhoitaja Rosenbom on sama henkilö kuin Tohmajärvellä vuonna 1793 tavattu kersantti Rosenbom, kyseisen henkilön on täytynyt suorittaa metsänhoitajatutkinto noiden vuosien välillä. Päätin yrittää ottaa asiasta selvää. Noihin vuosiin sisältyvät Suomen sota 1808–1809 ja Suomen siirtyminen autonomiseksi suuriruhtinaskunnaksi osaksi Venäjän keisarikuntaa sekä jo aiemmin mainittu Vanhan Suomen liittäminen takaisin muun maan yhteyteen vuonna 1812 vaikeuttavat asiaa.

Oletin aluksi, että Rosenbom olisi suorittanut metsähoitajatutkintonsa Ruotsissa. Ruotsin Metsähistorian Seuran varapuheenjohtajan, professori Erik Valingerin vuonna 2015 julkaistusta artikkelista *Skogshögskolan startar* selviää kuitenkin, että Ruotsin korkein metsäopetus käynnistyi Tukholmassa vasta vuonna 1828.

Helsingin yliopiston ylioppilasmatrikelissa mainitaan joidenkin suomalaisten metsänhoitajien opiskelupaikana Noran metsäopisto. Professori Valingerilta saamani asiakirjatiedon mukaan kaivosyhtiön ylläpitämä yksityinen Noran metsäopisto ehti toimia vain viisi vuotta (1855–1860) ennen lakkauttamistaan.

Saksan metsäopistot olivat 1840- ja 1850-luvuilla monien ensimmäisten suomalaisten metsänhoitajien suosiossa. Baijerissa sijaitseva Aschaffenburgin metsäkorkeakoulu (*Forstliche Hochschule Aschaffenburg*) perustettiin 1807 ja Saksin Kuninkaallinen Metsäakatemia (*Königliche-Sächsische Forstakademie*) 1811. En kuitenkaan jaksa uskoa, että Samuel Rosenbom olisi suunnannut opintoihin Saksaan. Jäljelle jää siis vain Venäjä. Pietarin metsäakatemian edeltäjä Tsarskoe Selon metsäopisto perustettiin vuonna 1803 tsaari Aleksanteri I:n päätöksellä 25 kilometriä pääkaupungista etelään, lähelle keisariperheen kesäasuntoa. Sieltä se siirrettiin vuonna 1811 Pietarin Viipurin kaupungin-osaan, Neva-joen pohjoisrannalle.

Itse asiassa Rosenbom olisi hyvin ennättänyt opiskella Tsarskoe Selon metsäopistossa tai jopa Pietarin metsäakatemiassa ennen siirtymistään metsänhoitajaksi Karjalan kannakselle. Venäjää opiskelusuuntana puoltaa myös se, että aina vuoteen 1812 saakka Raivolan lehtikuusimetsä oli Venäjän hallinnon alainen paikka. Jotta voisin asian todistaa, nyt pitäisi vain löytää joku hyväntahtoinen henkilö, joka voisi ystävällisesti tarkastaa Pietarin metsäakatemian opiskelijaluetteloista, oliko suomalainen Samuel Rosenbom siellä opiskelijana 1800-luvun alussa. Ensimmäinen lähestymiseni Pietarin metsäakatemiaan ei tuottanut ainakaan tulosta. Emme siis valitettavasti ainakaan vielä tiedä, oliko Samuel Rosenbom ensimmäinen suomalainen metsänhoitaja.

Pekka T. Rajala

Suomalaista sisua ja elämää

Petri Kilpinen ja Pekka-Juhani Kuitto, Maanviljelijä EINO HOKKASEN elämästä ja taisteluista Talvi- ja Jatkosodassa. 128 sivua. 2018.

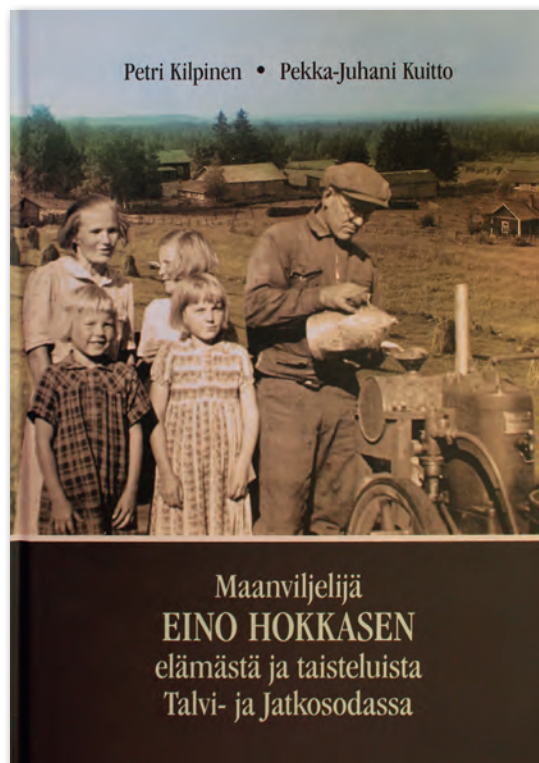
Kirjan päähenkilöt ovat maanviljelijä, sotaveteraani Eino Hokkanen ja hänen vaimonsa Helvi perheineen. Heidän ympärillään kerronnassa tulee tutuiksi laaja suku heitä edeltävästä polvesta näiden päivien jälkipolviin. Kirjan kirjoittajat Petri Kilpinen ja Pekka-Juhani Kuitto ovat jyväskyläläisiä metsänhoitajia. Kilpinen on Eino Hokkasen tyttären Railin poika.

Kirjassa on toisiaan sivuavina ja täydentävinä useita kertomuksia ja tasoja. Pääosassa on Hokkasten suku. Heitä ja heidän toimintaansa kuvaillaan viime vuosisadan vuosikymmenten ja kansakuntamme ankarien ja niiden jälkeen vauhdilla eteenpäin vievien vaiheiden läpi. Samalla lukija saa tiivistä oheistietoa Suomen historiasta. Erikseen kuvaillaan hyvinkin elävästi Einon ja hänen sukulaismiestensä vaiheita talvi- ja jatkosodan rintamilla. Suvusta mentiin myös siirtolaisiksi Pohjois-Amerikkaan. Tämä tuo omat ulottuvuutensa suvun liikkumiseen aivan viime aikoihin asti. Kirja päättyy tarkasti laadittuihin sukutauluihin yli sadan vuoden ajalta.

Kangasniemi, Joutsa ja Leivonmäki

Kirjan nimihenkilö Eino Hokkanen syntyi Kangasniemellä vuonna 1904. Hänen vanhempansa olivat Valteri ja Hilda Hokkanen. Perhe muutti Joutsan Tammilahteen, Mustikkamäkeen, kun Eino oli 7-vuotias. Paikka on Joutsan korkeimman mäen, Tammimäen lakitasanteella. Tästä eteenpäin Einon ja hänen läheistensä elämänpiiri oli tuolla Joutsan ja Leivonmäen rajamailla. Einolla oli kaksi sisarta, Emmi ja Elma sekä veli Viljo. He syntyivät kaikki Kangasniemellä. Kirjassa kuvaillaan Hokkasten kaukainen sukuyhteys Kekkosiin; Einon lapset ja presidentti Urho Kekkonen olivat 8. serkut.

Alusta alkaen tuodaan esiin Einon halu lukea ja oppia. Kouluun oli kova halu, mutta pientilan pojalla edes kansakouluun ei ollut mahdollisuuksia. Oppivelvollisuus säädettiin Suomeen vasta vuonna 1921. Eino oppi lukemaan kuusivuotiaana ja kirjoittamaan myös. Hän

Kirjan kansikuvassa Eino ja Helvi Hokkanen sekä tyttäret Kaija, Eila ja Raili. Meneillään on maamoottorin käynnistäminen Alatuvalle Vartijamäessä, joka on Leivonmäkeä.

luki muun muassa sanomalehtiä, joilla talon sisäseinät oli tapiseerattu silloisen tavan mukaan. Raamatun hän luki läpi jo pikkupoikana. *Vänrikki Stoolin tarinat* Eino osasi ulkoa.

Töitä riitti Einon kotitalossa. Tässä ei ole mitään erityistä ja poikkeavaa sen ajan oloihin. Kaikki tuotteet ja tarvikkeet olivat työn, useimmiten kovan ruumiillisen työn takana. Einon perheen tilanteet aiheuttivat sen, että Einolla riitti kotitalon töitä ja savotoilla oloakin tavallista enemmän. Kirjassa kuvaillaan, miksi. Kirjan kirjoittajat toteavatkin: ”Elämäntarinat kunnioittaa ja palauttaa mieliin perisuomalaisen sitkeän miehen.”

Eino Hokkanen ja Helvi Riitaoja avioituivat vuonna 1931. Helvin varakas lapsuudenkoti oli Joutsan Pappi-

sen kylässä, neljän kilometrin päässä Hokkasilta. Helvi oli käynyt keskikoulun, kuten sisarensakin. Vanhemmat olivat sen ajan mittapuun mukaan edistyksellisiä. Eino ja Helvi muuttivat vuonna 1932 perintörahoilla ostamalleen läheiselle Sahikankaan tilalle Alatuvan taloon Vartijamäelle. Tämä on Leivonmäkeä. Helvi oli syntynyt vuonna 1906. He saivat kolme tytärtä. Eila syntyi vuonna 1931, Raili 1933 ja Kaija 1935. He menivät kaikki naimisiin. Petrin vanhemmat olivat Raili ja Arvo Kilpinen. Einon koulua käymättömyys ja Helvin pääsy kouluun vaikuttivat varmaan molemmat, että he halusivat viedä omia lapsia eteenpäin, antaa mahdollisuudet parempaan. Raili pääsi jopa keskikouluun ja lukioon. Niiden jälkeen hän opiskeli opettajaksi.

Perheenjäsenten ja lähisukulaisten sairaudet tuodaan avoimesti kirjassa esiin. Helvissä oli lapsena espanjantauti. Se oli ankara ja usein kuolemaan johtanut influenssa, joka raivosi koko Euroopassa runsaasti uhreja jättäen. 1910-luvun sodat ja ravinnon puute antoivat tälle pandemialle voimaa. Helvi selvisi tästä taudista, mutta se jätti jälkitautilinsa. Helvistä ei ollut raskaisiin töihin. Kevyet työt sujuivat kyllä.

Maata puolustamaan

Einon vaiheet maamme puolustuksessa käydään läpi tarkoin. Kuvailu alkaa jo armeija-ajoina vuosilta 1924–1925. Eino määrättiin asepalvelukseen Keski-Suomen Rykmenttiin, joka silloin toimi Kouvolassa. Kasarmit oli perustettu monen muun Pietarin radan varren varuskunnan tapaan 1910-luvulla. Näitä punatiilisiä rakennuksia on vielä runsaasti jäljellä ja käytössä. Kirjassa kuvataan sen ajan varusmiespalvelusta yleensäkin. Eino sai kranaatinheitinkoulutuksen. Krh oli uusi Suomen armeijalle ja meneillään oli perehtyminen aseeseen ja käyttökokeilut. Einosta tuli ensimmäisiä krh-miehiä. Hän sai sotilaspassiin kiitettävät arvosanat. Kertausharjoituksia ei ennen sotia ollut runsaasti. Einon ainoa harjoitus oli toukokuussa 1937 Kankaanpäässä, Niinisalon juuri valmistuneessa kertausharjoituskeskuksessa. Harjoituksessa kerrattiin kranaatinheitin käyttöä.

Talvisota

Keski-Suomen sotilasläänin tehtävänä oli 10. Divisioonan perustaminen. Siinä oli 14 200 miestä. Divi-

sioona lähti 11.10.1939 itään keskittämisalueelleen, ylimääräisten harjoitusten alkaessa. Joukko-osasto taisteli Taipaleen rintamalla, Suvantojärven ja Laatokan välillä. Taipaleenjoki yhdistää järvet ja kiertää alueella olevat Koukunniemi-Kirvesmäen, Terenttilän ja Linnankankaan seudut. Eino Hokkanen kuului Jalkaväkirykmentti 28:n kranaatinheitinkomppaniaan. Divisioonaan kuuluivat JR 28:n ohella JR 29 ja JR 30. JR 28 sai talvella 1940 uuden numeron 19, kun lukuisten yksiköiden numerot muutettiin. Eino astui palvelukseen 21.10.1939 ja soti krh-miehenä pääosin Terenttilän lohkolla. Einon veli Viljo taisteli myös Taipaleessa.

Joukko-osastot tunnetaan monesti komentajistaan, jotka tulevat tutuiksi, jopa kuuluisiksi muistakin ansioistaan. JR 30:een kuului pääosin soinilaisista koottu komppania, jonka päällikkönä toimi Yrjö Jylhä. Hänet tunnetaan parhaiten runokokoelmastaan *Kiirastuli*. Kirjassa on muutama Jylhän puhuttelevimmista runoista. Lähistöllä taisteli myös eteläpohjalainen JR 23, eversti Matti Laurilan johdolla. Näitä Eino Hokkasenkin kokemia ankaria vaihteita voi katsella Pekka Parikan ohjaamassa elokuvassa *Talvisota*.

Linjat kyettiin Taipaleessa pitämään talvisodan alusta loppuun. Eino pääsi kotilomalle vaimon sairauden takia hieman ennen rauhan tuloa. Loman jälkeen piti palata joukkoyksikköön, koska vartiointipalvelua uudella rajalla jatkettiin 13.3.1940 tehdyn Moskovan rauhan jälkeen. Eino lomautettiin toistaiseksi 22.4.1940, maanviljelijänä kevätkylvöihin ensimmäisten joukossa. Kenttä-armeija pääsi kotikonnuille kaikkineen kesäkuussa.

Talvisodassa kaatui Leivonmäeltä 19, joista 17 Taipaleen taisteluissa. Joutsalaisia kaatui 49. Koko maan tappiot olivat yhteensä 28 000 kaatunutta ja 43 000 haavoittunutta.

Jatkosota

Jatkosodan liikekannallepano aloitettiin kesäkuussa 1941. Eino ilmoittautui joukkoonsa 18.6.1941. Rykmentti oli keskisuomalainen JR 48. Tässä vaiheessa lähes 37-vuotiaasta Einosta tuli yllättäen konekivääriampuja. Rykmentti kuljetettiin Punkaharjun Putikkoon. Sieltä jatkettiin marssien rajalle. Kirjassa kerrotaan elävästi Einon ja hänen joukkoyksikkönsä taistelujen

tie hyökkäysvaiheessa. Reitti kulki Saaren kirkonkylän kautta Lahdenpohjan kauppalan sivuitse Laatokan länsirannalle Rautalahden “vesiperämottiin”, jossa oltiin elokuun alussa. Sieltä tuli siirto Karjalan kannakselle. 25.8.1941 siirryttiin autoilla Vuoksenrantaan, Vuosalmelle ja Äyräpäähän, edelleen Punnusjärven tasalta Siiranmäkeen ja vanhan rajan ylitse Ohtan lohkolle, jossa JR 48 oli syyskuun alussa. Kaiken matkaa käytiin etenemisvaiheen taisteluita. Lokakuussa alkoi asemasota.

Tässä vaiheessa Eino sai etulinjoilta siirron Jyväskylän suojeluskuntapiiriin. Hän ilmoittautui Jyväskylässä 8.10.1941. Siirron pääaiheena oli Einon ikä. Hän toimi alueen vartiokomppaniassa, joka piti silmällä asioita kotirintamalla ja vartioi sotilaallisia kohteita. Eino vapautettiin 20.4.1942 aseellisesta palveluksesta. Luokka oli nyt nostomies, B1. Eino pääsi kotiin ja kotitöitä tekemään. Kesän 1944 suurhyökkäyksen alettua 9.6.1944 tuli taas tilanteen johdosta kutsuja kertaalleen vapautetuillekin. Myös Einolle tuli käsky. Hänet komennettiin Karjalan kannakselle Vuosalmeen JR 7:ään, jonne hän saapui 11.7.1944. Tämä rykmentti oli Adolf Ehrnroothin, vankkumattoman ja tunnetun soturin ja vuosikymmenten mittaan tunnetun sotiemme veteraanin yksikkö. Einosta tuli taas krh-mies etulinjaan. Rykmentti soti Vuosalmen torjuntataisteluissa Vuoksen rantamilla ja Äyräpäässä. Ne olivat osa suurin tappioin hankittua torjuntavoittojen sarjaa. Aselepo alkoi 4.9.1944. Suomalaisjoukot alkoivat vetäytyä vaihteittain kohti tynkä-Suomea. Väli rauha solmittiin 19.9.1944 Moskovassa. JR 7 vetäytyi Ruokolahdelle ja asettui sinne puolustukseen. Eino Hokkanen kotiutettiin 4.10.1944. Hän oli täyttänyt 40 vuotta Vuosalmella 31.7.1944.

Joutsalaisia kaatui jatkosodassa 150. Leivonmäeltä menetettiin kaatuneina 61. Jatkosodan kaatuneiden määrä oli yhteensä 65 000, siviilejä menetettiin 1 500 ja haavoittuneiden määrä oli 145 000.

Eino Hokkanen oli molempien sotien aikana etulinjassa ja ankarien taistelujen alueilla. Hän ei haavoittunut ja yhtä hyvin kävi veli Viljolle. Veljeksillä oli ollut onnea. Kokemukset jäivät kuitenkin mieliin varmuudella yhtä lailla kuin yli puolelle miljoonalle suomalaissoturille. Myös Helvin veljet Paavo ja Viljo Riitaoja säilyttivät sodissa henkensä. Lähinaapureita kaatui kyllä.

Niiden joukko-osastojen, joissa Eino taisteli, vaiheet ja sotatiet kuvaili kirjaan Pekka-Juhani Kuitto, kokenut sotahistorian tutkija ja kirjailija. Lähteinä on lukuisia tietokirjoja sekä asiakirjoja sotapäiväkirjoista kirjeisiin. Niinpä liikutaan kokonaisen divisioonan toimista juohevasti yksittäisen soturin tekemisiin. Kartat ovat valaisevia. Mikäli joku on menossa kuvailtujen rykmenttien taistelualueille tai muuten haluaa perehtyä niihin, kirjasta on suuri apu.

Elämä jatkuu

Tilanpito ja työskentely Sahinkankaalla jatkui rauhan tultua. Helvi oli jo sotien aikana lähes vuoteen omassa, mistä syystä talon muu väki teki töitä lujasti. Einon sisar Elma oli ollut apuna ja vanhin tytär Eila auttoi edelleen parhaansa mukaan. Myös palvelusväkeä oli talossa. Sodan kokemukset painoivat ja myös Einon kunto alkoi vähitellen heiketä. Eino ja Helvi antoivat tilan vuokralle ja muuttivat Jyväskylään Eila-tyttären perheeseen 1953. Helvin kuoltua vuonna 1964 Eino muutti toisen tyttären Railin perheeseen 1960-luvun lopulla. Tyttäret Raili ja Kaija ostivat Sahinkankaan tilan vuonna 1967. Eino teki töitä vielä sukulaisten apuna voimiensa mukaan. Einon viimeinen asunto oli Viitaniemen vanhainkoti Jyväskylässä.

Einon kuoli 70-vuotiaana. Kuorma-auto ajoi hänen ylitseen suojatiellä Jyväskylän keskustassa vuonna 1975. Hän menehtyi onnettomuuden aiheuttamiin vammoihin.

Perheessä jouduttiin kokemaan kahtakin ankaraa sairautta. Sekä Einossa että Helvissä oli sittemmin Parkinsonin tauti molemmissa. Einolla se paheni 1960-luvulla. Noina aikoina taudin lääkkeet kehittyivät ja Einon tila parani. Myös suomalaista niiden aikojen kansantautia kuvaillaan kirjassa. Esimerkkeinä ovat perheen jäsenet. Tytär Kaija sai lapsena tuberkuloosin, oli pitkään sairaalassa ja parantui. Einon Viljo-veljen poika Seppo sairasti tuberkuloosia. Häinkin selvisi sairaudesta. Apu tuli Lastenlinnasta ja sieltä Arvo Ylpöltä.

Amerikkaan

1900-luvun alkupuolella alkoi laaja siirtolaisuus Suomesta, pääasiassa Pohjois-Amerikkaan. Kaikille ei riittänyt Suomessa maata ja eikä työpaikkoja siinä vai-

heessa ollut tarpeeksi. Niinpä mentiin ulkomaille. Eino Valteri-isä oli Amerikassa kahteen otteeseen. Hän palasi kotimaahan ja tilalleen takaisin. Isän poissaolot aiheuttivat sen, että muilla perheenjäsenillä riitti töitä isänkin edestä, varsinkin Einolla jo lapsuudesta alkaen. Eino enot Otto ja Emil muuttivat Minnesotaan, Elyn kaupunkiin. Emil ei käynyt Suomessa kertaakaan. Otto vieraili kotimaassa kaksi kertaa. Toinen käynti oli vuonna 1923. Otto oli kaivosmies. Oton puoliso oli Kati Maki.

Myös Eino sisko vuonna 1906 syntynyt Emmi muutti siirtolaiseksi Minnesotaan vuonna 1923. Tämä tapahtui ilmeisesti Oton palatessa takaisin Amerikkaan. Emmi jäi sinne ja avioitui Matti Janekselan kanssa. Heille syntyi seitsemän lasta. Emmi kuoli vuonna 1990.

Amerikassa asuvat jälkipolvet ovat vierailleet Suomessa ja täältä on vierailtu Amerikassa. Näin yhteyksien pito on jatkunut nykypäivään.

Sukututkijan tietolähde

Hokkas-kirjan viimeisenä osana on runsas kooste sukutauluja, yhteensä 18 sivua. Sen verran jälkeläisiä on Einolle ja Helville puolisoineen ja perheineen kertynyt. Tämä on suvun itsensä tietämystä, mutta se palvelee sukututkijoita muutenkin. Kun sukututkija saa jostakin omiensa sukujensa haarasta tietoa jonkun muun tutkijan valmiista työstä, siitä on aina apua. Myös Amerikkaan muuttaneiden suvun jäsenten sukupuut ovat kirjassa. Kirjan päättää kuvagalleria, jossa on kuvat kaikista Eino ja Helvin jälkipolvien perheistä.

Kahden metsänhoitajan tekemä kirja on jätävästi kirjoitettu ja henkilöiden elämäntapausten kautta sisältää paljon maamme historian havinaa. Kirjan on ammatillisesti taittanut Eino Hokkasen tyttärenpoika, kirjapainonomaaja Janne Kivisaari. Kirjan kuvitus on monipuolinen.

Antti Koskimäki

Eino ja Helvi Hokkasen tyttären Railin penkkariajelulta Helsingissä, Kallion yhteiskoulu. Raili avioitui Arvo Kilpisen kanssa. Kirjan toinen kirjoittaja Petri Kilpinen on Railin ja Arvon poika. Kuva on kirjan kuvitusta.

Metsämiehen savotat

12 kappaletta tuoretta metsämusiikkia

Martti Kotirannan kynästä on peräisin sanoitus 12 kappaleeseen, joista on tehty CD-levyllinen metsämusiikkia. Levyn nimi on *Metsämiehen savotat* ja se on Kotirannan itsensä yhtiön, Kotimusicin tuottama. Laulujen aiheet liikkuvat pokasaha- ja uittokaudesta motoaikaan. Kappaleet ovat valtaosin iskelmiä, mutta laulelmiakin on joukossa.

Tämän levyn kappaleista suurin osa on Aulis Hämäläisen säveltämiä. Puolet lauluista on Eki Jantusen, tanssikansan kestopuosikin laulamia. Eki Jantunen on Oripaikkailasta. 1970-luvulla Eki Jantunen & Mutkattomat tuli suuren yleisön tutuksi hitillä *Jätjän humppa*. Metsämiehen savotalla on Ekin ohella neljä muuta laulajaa.

Metsätalousteknikko Martti Kotiranta Tohmajärveltä on toiminut nelisenkymmentä vuotta metsäammattilaisena Pohjois-Karjalassa. Laulujen sanoitukset eivät jää tähän yhteen levylliseen. Sanoituksia on julkaistu

kymmeniä ja uusia tulee. Hän on kirjoittanut myös kirjan *Metsämiehen savotat*. Kotirannan tuotantoon voi tutustua Kotimusicin kotisivuilla, joilla on myös yhteystiedot ja ohjeet levyjen tilaamiseen.

MHS

Martti Kotiranta

1. Uittosavotan Annikki 3.29 FI57M1100001
säv. Aulis Hämäläinen, san. Martti Kotiranta, sov. A. Hämäläinen & Timo Hacklin

2. Tukkilaiset 3.36 FI57M1100002
säv. Vesa Honkanen, san. Martti Kotiranta, sov. Timo Hacklin

3. Ohjakset käteen 2.58 FI57M1100003
säv. Ensio Immonen, san. Martti Kotiranta, sov. Timo Hacklin

4. Savotat kutsuu 2.19 FI57M1100004
säv. Juhani Lindsberg, san. Martti Kotiranta, sov. Timo Hacklin

5. Pokasahasavotta 2.38 FI57M1100005
säv. & sov. Aulis Hämäläinen, san. Martti Kotiranta

6. Tukkilaisen tunteet 3.12 FI57M1100006
säv. Aulis Hämäläinen, san. Martti Kotiranta, sov. Timo Hacklin

7. Metsän äänet 3.47 FI57M1100007
säv. A. Hämäläinen, san. Martti Kotiranta, sov. A. Hämäläinen & Timo Hacklin

8. Metsien tuulet 3.13 FI57M1100008
säv. Topi Hartikainen, san. Martti Kotiranta, sov. Aulis Hämäläinen

9. Metsä Marja 4.20 FI57M1100009
säv. Aulis Hämäläinen, san. Martti Kotiranta, sov. Timo Hacklin

10. Kannot jo herkkua 2.43 FI57M1100010
säv. & sov. Aulis Hämäläinen, san. Martti Kotiranta

11. Moto Mimmi 3.14 FI57M1100011
säv. Ensio Immonen, san. Martti Kotiranta, sov. Timo Hacklin

12. Motomies 2.59 FI57M1100012
säv. Ensio Immonen, san. Martti Kotiranta, sov. Timo Hacklin

Äänitys, miksaus ja masterointi: Mikko Saastamoinen
Äänitys: Hannu Hattunen
Studio: BorderCase Studio, Tohmajärvi 2011
Kansikuvat: © Martti Kotiranta MJK4202
Tuottaja: Martti Kotiranta FI 57M
Kaikki oikeudet pidätetään. n©b Teosto

Savotan soittajat:
Harmonikka: Timo Hacklin
Kitara, basso: Pentti Feller
Rummut: Tuomo Makkonen
Viulu: Katri Tolvanen
Huilu: Sirpa Hyvönen
Klarinetti: Marjo Vattulainen
Basso: Jukka Tahvanainen
Basso: Kari Uuksulainen
Mandoliini: Pentti Ojajarvi
Kitara: Jorma Matikainen
Kitara: Topi Hartikainen
Kosketimet: Aulis Hämäläinen

Timo Hacklin

Metsämiehen savotat

Lauluja pokasahakauden uittosavotoilta
nykyajan motomieheen

Eki Jantunen

Vesa Honkanen

Kari Kuronen

Eikki Räsänen

Uudistuva Lusto tarjoaa vuoden erikoisnäyttelyissä metsäsuhteita ja elämyksellisiä myrskykokemuksia

Suomen Metsämuseo Lustossa on käynnissä museo-konseptin ja koko toiminnan merkittävä uudistaminen. Uudistustyön myötä Lusto keskittyy vahvemmin metsäkulttuuriasiantuntijuuteen ja yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.

Tämän päivän metsäkeskustelun ytimessä on ihmisen ja metsän välisen suhteen murros. Lusto tuntee tämän suhteen pitkän historian ja pystyy tukemaan erilaisten näkökulmien esiin tuomisessa ja tavoitteiden yhteensovittamisessa. Vilkas yhteiskunnallinen keskustelu kaipaa museon tarjoamaa pitkää kulttuurista perspektiiviä ja luotettavaa metsätietoa.

Lusto on ennen kaikkea valtakunnallinen toimija ja metsäkulttuurin asiantuntijapalveluiden tarjoaja. Asiantuntemuksen perusta ovat jatkuvasti karttuvat, laajat ja hyvin saavutettavat museokokoelmat. Uuden, vuonna

2018 käyttöön otetun strategian ja organisaatiouudistuksen myötä Lusto tarjoaa jatkossa metsä- ja kulttuurialan organisaatioille uudenlaisia metsäkulttuuriin ja metsäsuhteisiin liittyviä asiantuntija-, näyttely-, tapahtuma- ja kokouspalveluita valtakunnallisesti.

Erikoisnäyttelyitä 2019

Lusto tarjoaa vuonna 2019 elämyksellisiä erikoisnäyttelyitä, joissa ihastellaan luonnonvoimia ja tarkastellaan suomalaisuuden syvintä olemusta.

Myrskyasema 26.4.2019–12.1.2020

Vuoden päänäyttely, Myrskyasema, kuvaa luonnon mahtavaa voimaa ja sitä, miten myrsky järjestyttää tavallisten ihmisten arkea ja meteorologien sääkarttoja.

Asta-myrskyn tuhoja vuodelta 2010. Kuva: Vesa Laitinen

Jännittävä ja elämyksellinen näyttely yhdistää taiteen, luonnontieteen ja kulttuurintutkimuksen näkökulmat myrskyjen ja myrskykokemusten esittäjinä ja selettäjinä.

Myrskyaseman taiteilijoita ovat kansainvälisesti kiinnostavat nykyaikataiteilijat Antti Laitinen, Juhana Moisander ja Taneli Rautiainen sekä kuvanveistäjä Petri Eskelinen. Myrskyasema toteutetaan yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa.

METSIE – Metsäsuhdekuvia ja -tarinoita 19.2.2019–12.1.2020

Millainen on suomalaisen metsäsuhde? Tähän kysymykseen vastaa Metsie-näyttely, jossa nähdään ihmisten omien valokuvien ja tekstien kautta, mitä metsä meille suomalaisille merkitsee. Lusto käynnisti vuon-

na 2017 kuvien keruun nykypäivän metsäsuhteista ja näyttely esittelee keruun tuloksia.

Minä ja mun puu 1.12.2018–2.9.2019

Minä ja mun puu -näyttely keskittyy kuvaamaan suomalaisten rakkaimpia puita. Näyttely on koottu yleisön Yle Luonnon Minä ja mun puu -kampanjaan lähettämistä kuvista. Kampanja oli osa Ylen Mennään metsään -kokonaisuutta, jonka tavoitteena oli juhlia läheistä suhdettamme metsään.

Punkaharju kartalla 6.6.2019–12.1.2020

Punkaharjun Kulttuuriseuran kolmivuotisen Kotiseutuna kansallismaisema -hankkeen karttanäyttely on esillä Lustossa ja Hotelli Punkaharjussa.

Luston Metsie-keräykseen osallistui myös tasavallan presidentti Sauli Niinistö (kuva vasemmalla ylhäällä).

Tapahtumia 2019

- Koululaistyöpajat 13.–31.5.2019
- Työnäytöksiä kesäkaudella
- Teroituspäivät 25.–26.5. ja 10.–11.8.2019
- Metku – Metsäkulttuuripäivät 14.–16.6.2019

Luston vuoden suurin tapahtuma Metku – Metsäkulttuuripäivät järjestetään jälleen perinteisesti kesäkuussa, viikkoa ennen juhannusta. Viikonlopun aikana Lustoon odotetaan noin 6 000 metsien ystävää ja

metsäkulttuurista kiinnostunutta kävijää. Tukkilaiset, Sannin ja Marleenan lauttakahvila, Metsätori, metsäiset työnäytökset, lasten metkut ja menevä musiikki takaavat näkemistä ja tekemistä kaikille metsän ystäville. Luvassa on myös sahojen pärinää, sillä tapahtuman yhteydessä kisataan Moottorisahauksen Suomen ja Pohjoismaiden mestaruuksista.

Lisätietoja ohjelmasta: www.lusto.fi/metku.

Ajankohtaiset tiedot näyttelyistä ja tapahtumista osoitteesta www.lusto.fi.

Metkuissa nähdään jälleen kesäkuussa taiturimaisia tukkilaisesityksiä.

METSÄT JA KULTTUURINEN KESTÄVYYS

METSÄHISTORIAN TUTKIJASEMINAARI 12.4.2019 JYVÄSKYLÄSSÄ

Kestävän kehityksen käsite on 1980–1990-luvulta lähtien ollut erottamaton osa myös metsien käyttöä, metsäpolitiikkaa ja metsäkeskustelua, vaikka metsänhoidossa sillä puuntuotannon näkökulmasta onkin vielä paljon pitemmät juuret, ja metsät ja kestävä kehitys kuuluvat nykypäivänä yhä kiinteämmin yhteen. Kestävässä kehityksessä on perinteisesti nähty neljä samanarvoista ulottuvuutta, taloudellinen, ekologinen, sosiaalinen ja kulttuurinen, mutta kulttuurista kestävyttä on viime vuosina esitetty jopa kestävyiden tärkeimmäksi osa-alueeksi. Kulttuurinen näkökulma tuo mukanaan ihmisen ja hänen toimintansa, arvonsa, asenteensa ja tunteensa suhteessa metsiin, niiden käyttöön ja niihin liittyviin tavoitteisiin. Mitä on metsäkulttuurinen kestävyys? Miten sitä tulisi ymmärtää tai määritellä?

Lusto – Suomen Metsämuseo, Metsähistorian Seura ja Jyväskylän yliopiston Historian ja etnologian laitos toivottavat kaikki kiinnostuneet tervetulleiksi metsähistorian tutkijaseminaariin **perjantaina 12.4.2019 klo 11 alkaen Jyväskylän yliopistoon, H-talo (Historian ja etnologian laitos) sali H306.**

Kahvitarjoilun vuoksi seminaariin pyydetään ilmoittautumaan **5.4.2019** mennessä: hela-harjoittelija@campus.jyu.fi

OHJELMA

10.30	Kahvitarjoilu	13.30	Metsä antaa mitä metsällä on, FM Pekka Virtanen
11.00	Seminaarin avaus, yliopistotutkija, dos. Heikki Roiko-Jokela, Jyväskylän yliopisto & Metsähistorian Seura ja kehittämisohtaja, dos. Leena Paaskoski, Lusto	14.00	Niukuudesta kestävyteen – Metsänkäyttö ja metsäsuhte Hailuodossa 1700- ja 1800-luvuilla, FM, tohtorikoulutettava Outi Korhonen, Oulun yliopisto
11.15	Metsäsuhte kulttuurisesti kestävästä tulevaisuusperintönä, yliopistonlehtori, dos. Katriina Siivonen, Turun yliopisto, Tulevaisuuden tutkimuskeskus	14.30	Suomalainen kilpahiihto ja metsä 1950-luvulla, tutkija Suvi Kuisma, Hiihtomuseo
12.00	Metsäsuhte avaimena kulttuuriseen näkökulmaan, vastaava metsäkulttuuriasiantuntija, FM Reetta Karhunkorva, Lusto & viestintäpäällikkö, YTM Tuulikki Halla, Metsähallitus	15.00	Kainuulaiset retkeilyreitit näköalana metsien käytön kulttuuriseen kestävyteen, Kuvataiteilija amk, Kristian Tuomainen, Jyväskylän yliopisto
12.30	Omakustanteinen lounastauko	15.30	Päätöskeskustelu, pj MH Antti Koskimäki, Metsähistorian Seura
		16.00	Seminaari päättyy

Lisätietoja: leena.paaskoski@lusto.fi, heikki.roiko-jokela@jyu.fi

Suomen Luonto

No 3 1970

 **Metsähistorian
Seura ry**